

Universiteit
Leiden

Veiligheid eerst, ook voor moeders?

Een onderzoek naar de wijze waarop de veiligheid van moeders na scheiding bij (vermoedens van) huiselijk geweld wordt meegewogen in de rechterlijke beslissing over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag in de Nederlandse familierechtpraktijk

Naam: Isabel Slaghekke

Studentnummer: 4827546

Opleiding: Master Jeugdrecht

Datum: Juni 2026

Begeleider: Mr. Douâe Youssef

Tweede lezer: Mr. dr. Kartica van der Zon

Woordenaantal: 15599

Trefwoorden: veiligheid van moeders, gelijkwaardig ouderschap, huiselijk geweld

Inhoud

Afkortingenlijst.....	3
Hoofdstuk 1: Inleiding.....	4
1.1 Probleembeschrijving.....	4
1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	6
1.3 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie	7
1.4 Definities en afbakening.....	8
1.5 Methode en leeswijzer.....	9
Hoofdstuk 2: Internationale toetsingskader.....	11
2.1 Inleiding.....	11
2.2 Het Verdrag van Istanbul.....	11
2.2.1 Inleiding	11
2.2.2 Artikel 18 Verdrag van Istanbul.....	12
2.2.3 Artikel 31 Verdrag van Istanbul.....	13
2.2.4 Artikel 48 lid 1 Verdrag van Istanbul	15
2.2.5 Artikel 51 lid 1 Verdrag van Istanbul	15
2.3 Het EVRM	16
2.3.1 Inleiding	16
2.3.2 Artikel 3 EVRM.....	17
2.3.3 Artikel 8 EVRM.....	19
2.3.4 Artikel 14 EVRM	21
2.4 Tussenconclusie.....	22
Hoofdstuk 3: Het Nederlandse wettelijke kader	24
3.1 Inleiding.....	24
3.2 Parlementaire geschiedenis	24
3.2.1 Gezamenlijk gezag na scheiding als uitgangspunt	24
3.2.2 De wettelijke verankering van het beginsel van gelijkwaardig ouderschap.....	25
3.3 Huidig wettelijk kader.....	27
3.3.1 Inleiding	27
3.3.2 Wat als ouders er samen niet uitkomen?	28
3.3.3 Artikel 1:251a BW.....	29
3.3.4 Artikel 1:253n BW	30
3.4 Tussenconclusie.....	31
Hoofdstuk 4: Jurisprudentieonderzoek naar de Nederlandse familierechtpraktijk	33
4.1 Inleiding.....	33

4.2 Onderzoeksmethode.....	33
4.2.1 Beperking onderzoek.....	35
4.3 Onderzoeksresultaten.....	35
4.3.1 Beslissing van de rechter.....	35
4.3.2 Onderzoek naar huiselijk geweld.....	36
4.3.3 Veiligheid van moeder betrokken in beslissing.....	38
4.3.4 Alternatieve geschilbeslechting.....	40
4.3.5 Internationale verdragen.....	41
4.4 Tussenconclusie.....	42
Hoofdstuk 5: De Nederlandse familierechtpraktijk in het licht van het internationale toetsingskader.....	44
5.1 Inleiding.....	44
5.2 Toetsing aan de internationale criteria.....	44
5.2.1 <i>Is het (vermoeden van) (ex-)partnergeweld zorgvuldig onderzocht door middel van een risicotaxatie en wordt strafrechtelijke informatie, voor zover relevant, betrokken bij de beoordeling?</i>	44
5.2.2 <i>Wordt het (ex-)partnergeweld tegen de moeder, inclusief het risico op herhaling, betrokken in de beoordeling, met het oog op haar veiligheid?</i>	47
5.2.3 <i>Wordt de inzet van alternatieve vormen van geschilbeslechting vermeden wanneer sprake is van (ex-)partnergeweld?</i>	49
5.2.4 <i>Wordt revictimisatie en het gebruik van genderstereotyperingen in de uitspraak voorkomen?</i>	50
Hoofdstuk 6: Conclusie.....	53
Literatuurlijst.....	56
Jurisprudentielijst.....	66
Bijlage 1: uitspraken jurisprudentieonderzoek (genummerd).....	68
Relevante uitspraken artikel 1:251a BW (15 totaal).....	68
Relevante uitspraken artikel 1:253n BW (46 totaal).....	68
Bijlage 2: tabellen jurisprudentieonderzoek.....	71

Afkortingenlijst

ARIJ	Actuarieel Risicotaxatie Instrument voor Jeugdbescherming
BW	Burgerlijk Wetboek
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden
GI	Gecertificeerde Instelling
GREVIO	Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence
Hof	Gerechtshof
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
LEC EGG	Landelijk Expertise Centrum Eergerelateerd Geweld
MASIC	Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns
Rb.	Rechtbank
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Probleembeschrijving

In Nederland worden jaarlijks naar schatting 1,3 miljoen personen geconfronteerd met huiselijk geweld, waarbij vrouwen onevenredig vaak structureel slachtoffer zijn van (ex-)partnergeweld.¹ Voor veel van hen eindigt deze onveiligheid niet na het verbreken van de relatie. Integendeel, juist rondom de scheidingsperiode neemt het risico op ernstig geweld toe.² Deze verhoogde kwetsbaarheid staat op gespannen voet met de verwachtingen die het Nederlandse familierecht stelt aan ouders na een scheiding, dat uitgaat van samenwerking en gelijkwaardigheid tussen ouders, ook wanneer de veiligheid van de moeder onder druk staat vanwege (dreigend) geweld.³

Sinds 1 januari 1998 geldt in Nederland het uitgangspunt van gezamenlijk gezag na scheiding.⁴ Voor die tijd werd het gezag na scheiding aan één ouder, doorgaans de moeder, toegekend.⁵ De inwerkingtreding van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding op 1 maart 2009 bouwde hierop voort.⁶ Het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap werd verankerd in artikel 1:247 BW en benadrukt dat kinderen recht hebben op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders en dat ouders de band met de andere ouder moeten bevorderen.⁷ Deze hervorming werd gepresenteerd als een stap richting meer gelijkheid tussen vaders en moeders, gebaseerd op de veronderstelling dat contact met beide ouders in beginsel in het belang van het kind is.⁸

De huidige wetgeving verlangt onder andere dat ouders na uiteengaan in een ouderschapsplan afspraken maken over een in beginsel zo gelijk mogelijke verdeling van zorg en opvoeding, waarbij indien nodig mediation wordt ingezet.⁹ Aan deze benadering

¹ PHGSG 2024, p. 59, 65, 73; Ten Boom & Wittebrood 2019, p. 51.

² Lünnehan e.a. 2025, p. 4-5; Lünnehan 2025, p. 95; De Vaan, Harthoorn & Martina 2021, p. 33.

³ Lünnehan e.a. 2025, p. 4

⁴ Stb 1997-506, p. 2.

⁵ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 155.

⁶ Stb. 2008, 500; Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT); Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr.26 p. 1-2.

⁷ Art. 1:247 lid 4 en 5 BW; Ter Haar & Bruning, in: *T&C BW*, commentaar op art. 1:247 BW; Punselie, GS PFR, art. 1:247 BW, aant. 6.

⁸ Schonewille 2009, p. 430-431; Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3, p.1 (MvT).

⁹ Schonewille 2009, p. 432-433.

ligt de aanname ten grondslag dat ouders na de scheiding in staat zijn om op constructieve en respectvolle wijze samen te werken.¹⁰ Hoewel dit in veel situaties geldt, is die verwachting onrealistisch in (hoog)conflictscheidingen.¹¹ Ongeveer twintig procent van de scheidingen met kinderen kan als zodanig worden aangemerkt en in circa de helft daarvan is sprake van huiselijk geweld.¹² In dergelijke situaties is samenwerking niet alleen onhaalbaar, maar ook onveilig. Moeders worden dan gedwongen tot voortdurend contact met een gewelddadige ex-partner, wat het risico op hernieuwd geweld vergroot.¹³

Binnen de wettelijke bepalingen over gezamenlijk gezag worden huiselijk geweld en de veiligheid van moeders niet expliciet benoemd als relevante factoren in de beslissing die de familierechter neemt. In zowel juridische praktijkliteratuur als het meest recente GREVIO-rapport worden hierover zorgen geuit.¹⁴ Huiselijk geweld lijkt in familiezaken regelmatig naar de achtergrond te verdwijnen, waarbij conflicten worden gekwalificeerd als ‘vechtscheidingen’ waarin beide ouders verantwoordelijk worden gehouden.¹⁵ Het GREVIO signaleert dat binnen deze benadering het belang van contact tussen ouder en kind vaak zwaarder weegt dan de veiligheid van de moeder, en wordt gestuurd op samenwerking, ook wanneer dat onveilig is.¹⁶

Deze signalen zijn zeer zorgwekkend, mede in het licht van internationale verplichtingen waaraan Nederland is gebonden. Het Verdrag van Istanbul, dat op 1 maart 2016 in werking is getreden, verplicht staten huiselijk geweld te voorkomen en slachtoffers actief te beschermen.¹⁷ Artikel 31 bepaalt expliciet dat bij beslissingen over gezag en omgang rekening moet worden gehouden met huiselijk geweld. Daarnaast zijn het EVRM en de jurisprudentie van het EHRM van belang. Daarbij gaat het in het bijzonder om artikel 3 EVRM waarin staten worden verplicht om personen te beschermen tegen onmenselijke of vernederende behandeling en artikel 8 EVRM waarin het recht op respect voor privé- en gezinsleven wordt gewaarborgd. Het EHRM heeft in dit kader herhaaldelijk

¹⁰ Youssef & el Ouarit 2025, p. 151-152.

¹¹ De Ruiter, Marzolla & Ramakers 2020, p. 206.

¹² Lünnehan e.a. 2025, p. 4.

¹³ Dijkstra 2024, p. 38; De Ruiter & van Pol 2017, p. 3.

¹⁴ GREVIO 2025, p. 39-47; Zie bijvoorbeeld Avontuur 2022; Avontuur & van Hoof 2024; Hendriks & Vledder 2025.

¹⁵ Lünnehan e.a. 2025, p. 4.

¹⁶ GREVIO 2025, p. 40.

¹⁷ Trb. 2015-197; Artikel 1 Verdrag van Istanbul.

benadrukt dat staten positieve verplichtingen hebben om slachtoffers van huiselijk geweld effectief te beschermen,¹⁸ onder meer door zorgvuldig onderzoek te verrichten naar signalen van geweld.¹⁹

Tegen deze achtergrond wordt in deze scriptie onderzocht hoe Nederlandse rechters omgaan met de veiligheid van moeders bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag in zaken waarin huiselijk geweld (vermoedelijk) een rol speelt. Daarbij staat de spanning tussen het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap en de noodzaak om moeders tegen geweld te beschermen centraal.

1.2 Onderzoeksvraag en deelvragen

De hoofdvraag voor dit onderzoek luidt daarom als volgt:

“Op welke wijze houden Nederlandse familierechters bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag rekening met de veiligheid van moeders wanneer sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld, en in hoeverre is deze praktijk in overeenstemming met het Verdrag van Istanbul en het EVRM?”

Om tot een beantwoording van de hoofdvraag te komen zullen de volgende deelvragen behandeld worden:

1. Welke verplichtingen volgen uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM ten aanzien van de bescherming van moeders die slachtoffers zijn (geweest) van (ex-) partnergeweld bij beslissingen over het toekennen van eenhoofdig gezag na scheiding?
2. Wat zijn de Nederlandse wettelijke kaders met betrekking tot gelijkwaardig ouderschap en (eenhoofdig) gezag na scheiding, en op welke wijze komt huiselijk geweld en de veiligheid van moeders daarin tot uitdrukking?

¹⁸ EHRM 23 september 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0923JUD000604524 (*Scuderoni t. Italië*); EHRM 12 december 2024, App no. 11829/16 (*Hasmik Khachatryan t. Armenië*); EHRM 10 november 2022, ECLI:CE:ECHR:2022:1110JUD002542620 (*I.M. t. Italië*), EHRM 14 december 2021, App no 55974/16 (*Tunikova t. Rusland*); EHRM 9 juli 2019, App no 41261/17 (*Volodina t. Rusland*).

¹⁹ EHRM 14 december 2021, nr. 55974/16 (*Tunikova e.a./Rusland*), par. 78.

3. Op welke wijze houden Nederlandse familierechters in zaken waarin sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld rekening met de veiligheid van moeders bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag, en hoe geven zij hieraan concreet invulling?
4. In hoeverre voldoet de Nederlandse familierechterlijke praktijk aan de verplichtingen uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM om de veiligheid van moeders te waarborgen?

1.3 Maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

Het onderzoek is maatschappelijk relevant omdat geweld tegen vrouwen de afgelopen periode nadrukkelijk op de publieke en politieke agenda is komen te staan. Dit blijkt onder meer uit de toegenomen aandacht voor femicide en recente incidenten, zoals de dood van Lisa afgelopen zomer, die de urgentie van effectieve bescherming van vrouwen onderstrepen.²⁰ Ook politiek krijgt het thema prioriteit. In het coalitieakkoord is een aparte paragraaf gewijd aan de aanpak van geweld tegen vrouwen, met expliciete verwijzing naar het Verdrag van Istanbul en de noodzaak om de Nederlandse wetgeving hiermee in overeenstemming te brengen.²¹

Deze maatschappelijke aandacht raakt ook het familierecht. Vanuit de rechtspraak, met name van een aantal familierechtadvocaten die dagelijks met deze zaken werken, klinkt steeds vaker kritiek dat huiselijk geweld in familiezaken onvoldoende wordt herkend en meegewogen.²² Zij signaleren dat de praktijk veelal uitgaat van gelijkwaardig ouderschap, ook bij (vermoedens van) huiselijk geweld, waarbij dit geweld regelmatig wordt gereduceerd tot een relationeel conflict. Daarbij wordt de veiligheid van de moeder miskend, wat onderzoek naar de belangenafweging tussen veiligheid en gelijkwaardig ouderschap noodzakelijk maakt.

Het onderzoek is daarnaast wetenschappelijk relevant, omdat de veiligheid van de moeder in bestaande literatuur over huiselijk geweld binnen het familierecht onderbelicht is.

²⁰ H. van der Aa & J. Villerius, Fase 8: Femicide (documentaire), BNNVARA januari 2026; van Paassen 2026; 'Politie maakt meer bekend over gewelddadige dood Lisa (17) uit Abcoude', nos.nl, 21 augustus 2025.

²¹ Coalitieakkoord 30 januari 2026 p. 13.

²² Zie bijvoorbeeld Avontuur 2022; Avontuur & van Hoof 2024; Hendriks & Vledder 2025.

Hoewel de afgelopen jaren veel onderzoek is verricht, richt dit zich primair op de positie en het belang van het kind.²³ Dat is begrijpelijk gezien de ingrijpende gevolgen van (ex-)partnergeweld voor kinderen en het feit dat het belang van het kind expliciet in de wet is verankerd bij gezagsbeslissingen.²⁴

Deze scriptie kiest echter bewust voor een andere invalshoek, de positie van de moeder als slachtoffer van huiselijk geweld. Haar veiligheid is geen zelfstandige beoordelingsfactor in het wettelijke gezagskader, terwijl deze zowel op zichzelf van belang is als een noodzakelijke voorwaarde vormt voor een veilige en stabiele opvoedsituatie voor het kind.²⁵ Door dit onderbelichte aspect centraal te stellen, beoogt dit onderzoek de literatuur aan te vullen en inzicht te bieden in de wijze waarop rechters de veiligheid van moeders meewegen. Daarbij is relevant dat eerder onderzoek waarin wel de positie van moeders wordt meegenomen, zoals dat van het Verwey-Jonker Instituut, geen uitgebreide analyse van rechterlijke uitspraken omvat, terwijl juist inzicht in de concrete rechtspraak noodzakelijk is om te kunnen beoordelen hoe rechters de spanning tussen veiligheid van moeder en gelijkwaardig ouderschap in de praktijk afwegen.²⁶ Daarmee draagt deze scriptie bij aan een vollediger begrip van rechterlijke besluitvorming in zaken waarin huiselijk geweld een rol speelt.

1.4 Definities en afbakening

In deze scriptie wordt aangesloten bij de definitie van huiselijk geweld zoals opgenomen in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Daaronder wordt verstaan lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of de bedreiging daarmee, gepleegd door iemand uit de huiselijke kring. Deze kring omvat onder meer (ex-)partners, gezinsleden en familieleden. In deze scriptie staat uitsluitend (ex-)partnergeweld centraal. Daarbij wordt specifiek geschreven over moeders als slachtoffer-ouder, omdat partnergeweld in de meerderheid van de gevallen vrouwen treft.²⁷

²³ Lünne­man & Lünne­man 2024; RSJ 2024.

²⁴ De Wildt 2025 p. 13-14; artikel 1:251a lid 1 BW; artikel 1:253a lid 1 BW.

²⁵ Lünne­man e.a. 2025, p. 41; Avontuur & van Hoof 2024, p. 1618.

²⁶ Lünne­man e.a. 2025.

²⁷ PHGSG 2024, p. 59, 65, 73; Ten Boom & Wittebrood 2019, p. 51.

De scriptie beperkt zich tot situaties waarin ouders gezamenlijk gezag uitoefenen en een verzoek tot eenhoofdig gezag wordt gedaan. Zaken waarbij het recht op omgang ter discussie staat blijven daarmee buiten beschouwing, omdat daarin geen sprake is van gelijkwaardig ouderschap en dus ook niet van een in beginsel gelijke verdeling van zorg- en opvoedingstaken maar van contactregelingen. Voorts wordt uitsluitend gekeken naar situaties waarin een van de ouders om eenhoofdig gezag verzoekt, gelet op de beperkte omvang van de scriptie en omdat juist in deze context de spanning tussen gelijkwaardig ouderschap en de veiligheid van de moeder het duidelijkst naar voren komt, aangezien op een dergelijk verzoek doorgaans pas na enige tijd wordt overgegaan, gelet op de ingrijpendheid.²⁸

Het internationale kader is beperkt tot het Verdrag van Istanbul en het EVRM, waarbij gebruik wordt gemaakt van rechtspraak van het EHRM. Andere internationale instrumenten, zoals het IVRK en het VN-Vrouwenrechtenverdrag, blijven buiten beschouwing omdat de focus ligt op de bescherming van moeders in situaties van geweld en gezien de beperkte omvang van de scriptie.

1.5 Methode en leeswijzer

De onderzoeksvraag wordt beantwoord met behulp van een juridisch-dogmatische onderzoeksmethode, bestaande uit een literatuuronderzoek en een kwalitatieve analyse van rechtspraak. Deze combinatie maakt het mogelijk zowel het wettelijke kader als de rechterlijke praktijk te analyseren en te toetsen aan de internationale verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM.

In hoofdstuk 2 wordt, ter beantwoording van de eerste deelvraag, onderzocht welke verplichtingen voortvloeien uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM. Hierbij wordt gebruikgemaakt van wetgeving, jurisprudentie van het EHRM, het Explanatory Report bij het Verdrag van Istanbul, handboeken en wetenschappelijke artikelen. Deze analyse vormt het internationale toetsingskader waartegen de Nederlandse wettelijke kaders en praktijk wordt beoordeeld.

²⁸ Lünneke e.a. 2025, p. 22.

In hoofdstuk 3 wordt de tweede deelvraag beantwoord. Hierin wordt het Nederlandse wettelijke kader omtrent gelijkwaardig ouderschap geanalyseerd. Hiervoor wordt gekeken naar de relevante gezagsbepalingen, met bijzondere aandacht voor de bepalingen aangaande het toekennen van eenhoofdig gezag. Daarbij worden onder meer de Memorie van Toelichting en andere parlementaire stukken, het Burgerlijk Wetboek, handboeken en wetenschappelijke literatuur bestudeerd. Dit hoofdstuk biedt inzicht in het huidige Nederlands wettelijk kader, en op welke wijze huiselijk geweld en de veiligheid van moeders daarin tot uitdrukking komt.

Hoofdstuk 4 richt zich op de derde deelvraag en omvat een kwalitatieve rechtspraakstudie. Op de onderzoeksmethode wordt in paragraaf 4.2 uitgebreid ingegaan. De geselecteerde uitspraken worden geanalyseerd om inzicht te verkrijgen of, en zo ja, op welke wijze rechters de veiligheid van moeders betrekken bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag.

In hoofdstuk 5 wordt de vierde deelvraag beantwoord. De bevindingen uit de juridische analyse en de rechtspraakstudie worden geïntegreerd en beoordeeld in het licht van de internationale verplichtingen uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM. Op basis van deze normatieve toetsing wordt vastgesteld in hoeverre de Nederlandse rechterlijke praktijk voldoet aan de eisen die deze verdragen stellen ter bescherming van moeders bij (vermoedens van) huiselijk geweld.

Hoofdstuk 6 bevat de conclusie waarin de onderzoeksvraag wordt beantwoord.

Hoofdstuk 2: Internationale toetsingskader

2.1 Inleiding

Een aantal internationale verdragen speelt een belangrijke rol bij gezagsbeslissingen en de benodigde bescherming tegen huiselijk geweld. Nederland is partij bij deze verdragen en hier daarom aan gebonden.²⁹ Het Verdrag van Istanbul en het EVRM bevatten bepalingen die moeders in situaties van (ex-)partnergeweld beschermen en staten verplichten deze bescherming actief te waarborgen.

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de verplichtingen uit het Verdrag van Istanbul voor de Nederlandse familierechtspraktijk. Vervolgens worden de relevante bepalingen uit het EVRM geanalyseerd, aan de hand van rechtspraak van het EHRM, waarin soms ook naar het Verdrag van Istanbul wordt verwezen.

Samen vormen deze verdragen het toetsingskader voor de beoordeling over de wijze waarop de Nederlandse familierechtspraktijk de veiligheid van moeders die slachtoffer zijn (geweest) van (ex-)partnergeweld betrekken bij beslissingen over het toekennen van eenhoofdig gezag.

2.2 Het Verdrag van Istanbul

2.2.1 Inleiding

Het Verdrag van Istanbul is een verdrag van de Raad van Europa dat op 1 maart 2016 voor Nederland in werking is getreden. Het verdrag beoogt in essentie geweld tegen vrouwen te voorkomen, te bestrijden en uiteindelijk uit te bannen.³⁰ De focus ligt daarbij op de bescherming van vrouwen tegen gendergerelateerd geweld, maar het verdrag biedt ook bescherming aan kinderen en mannen wanneer zij slachtoffer worden van huiselijk geweld.³¹

Met de ratificatie is Nederland gehouden de daarin opgenomen verplichtingen daadwerkelijk te effectueren en de daarin gewaarborgde rechten voor zijn burgers te

²⁹ Trb. 2015-197; Trb. 1954, 151.

³⁰ Kamerstukken II 2014/15, 34038, nr. 3, p. 2-3; Artikel 1 Verdrag van Istanbul.

³¹ Artikel 2 Verdrag van Istanbul; Niemi, Peroni & Stoyanova 2020, p. 7.

realiseren.³² Het verdrag beschikt over een controlerend orgaan, namelijk GREVIO, dat periodiek de wetgevende en andere maatregelen evalueert die door de verdragsstaten zijn genomen om uitvoering te geven aan de verdragsbepalingen.³³

Over de vraag of het verdrag rechtstreekse werking heeft in Nederland, bestaat in de literatuur en de rechtspraak discussie.³⁴ Voor rechtstreekse werking is vereist dat een verdragsbepaling voldoende nauwkeurig, concreet en onvoorwaardelijk is geformuleerd om zonder verdere omzetting in de nationale rechtsorde te kunnen worden toegepast.³⁵ Bij de inwerkingtreding heeft de regering aangegeven dat aan enkele bepalingen vermoedelijk rechtstreekse werking toekomt.³⁶ Dit wordt dus bepaald per bepaling.

In de navolgende paragrafen worden de voor gezagsbeslissingen meest relevante bepalingen van het verdrag besproken.

2.2.2 Artikel 18 Verdrag van Istanbul

Artikel 18 van het Verdrag van Istanbul legt algemene beschermingsverplichtingen op aan staten. Lid 1 verplicht staten om wetgevende en andere passende maatregelen te treffen ter bescherming van slachtoffers tegen (verdere) geweldsdaden. Volgens Riccardi omvat deze verplichting niet alleen ingrijpen bij (dreigend) geweld, maar ook het voorkomen van toekomstige incidenten, zelfs wanneer nog geen geweld heeft plaatsgevonden.³⁷ Staten moeten dus een systeem waarborgen dat zowel tijdens als vóór mogelijke escalaties effectieve bescherming biedt. Peters en Smits leiden hieruit af dat rechters bij gezagsbeslissingen niet alleen huidig geweld moeten beoordelen, maar ook het risico op herhaling door de (ex-)partner.³⁸

Lid 2 verplicht staten tot het instellen van een nationaal regelgevend kader dat effectieve samenwerking tussen betrokken instanties waarborgt. In het Explanatory Report wordt samenwerking aangemerkt als essentieel bij de bestrijding van het onder het verdrag

³² Boerefijn 2017, p. 379-383.

³³ Artikel 66 en 68 Verdrag van Istanbul.

³⁴ Hendriks 2025, p. 22.

³⁵ Boerefijn 2017, p. 391; Art. 93 j.o. art. 94 Grondwet

³⁶ Kamerstukken II 2014/15, 34038, nr. 7, p. 2-3.

³⁷ Riccardi 2023, p. 288

³⁸ Peters & Smits 2023, p. 18.

vallende geweld, bijvoorbeeld via protocollen en multidisciplinair overleg.³⁹ Volgens Riccardi sluit dit aan bij de rechtspraak van het EHRM, waarin een gebrek aan coördinatie tussen instanties kan leiden tot schending van de artikelen 3, 8 en 14 EVRM.⁴⁰

Lid 3 bevat waarborgen waaraan beschermingsmaatregelen moeten voldoen. Deze moeten onder meer zijn gebaseerd op een gendergerelateerd begrip van geweld, met nadruk op de mensenrechten en veiligheid van het slachtoffer. Hiermee wordt erkend dat geweld veelal door mannen tegen vrouwen wordt gepleegd en specifieke aandacht vereist.⁴¹ Het gebruik van genderneutrale benadering of mediation kan deze structurele ongelijkheid miskennen (zie par. 2.2.4).⁴²

Daarnaast moeten maatregelen worden gebaseerd op een integrale aanpak, waarbij rekening wordt gehouden met de relatie tussen slachtoffers, daders, kinderen en hun sociale omgeving. Alle relevante omstandigheden moeten worden betrokken om tot een zorgvuldige beslissing te komen.⁴³ Tevens moet worden ingezet op het voorkomen van revictimisatie, professionals dienen gendergevoelig op te treden en te voorkomen dat slachtoffers hun verhaal herhaaldelijk moeten doen.⁴⁴ Tot slot moeten maatregelen gericht zijn op versterking van de eigen kracht en economische zelfstandigheid van vrouwelijke slachtoffers.

2.2.3 Artikel 31 Verdrag van Istanbul

Deze algemene beschermingsverplichtingen worden in artikel 31 van het Verdrag van Istanbul concreet uitgewerkt wanneer het gaat om gezagsbeslissingen bij (vermoedens van) huiselijk geweld. Lid 1 van artikel 31 verplicht staten om wetgevende of andere maatregelen te treffen die waarborgen dat bij beslissingen over gezag en omgang rekening wordt gehouden met huiselijk geweld. Lid 2 schrijft voor dat staten maatregelen nemen die ervoor zorgen dat de uitoefening van gezag of omgang niet ten koste gaat van de

³⁹ GREVIO 2011, par. 114.

⁴⁰ Riccardi 2023, p. 290-291; EHRM 15 juni 2021, nr. 62903/15 (*Kurt/Oostenrijk*), par. 180; EHRM 24 oktober 2019, nr. 32949/17 (*J.D. en A/Verenigd Koninkrijk*), par. 105-115.

⁴¹ GREVIO 2011, par. 115.

⁴² Riccardi 2023, p. 292.

⁴³ GREVIO 2011, par. 116.

⁴⁴ Riccardi 2023, p. 293.

rechten en de veiligheid van het slachtoffer of de kinderen. Waar lid 1 dus ziet op de gezagsbeslissing zelf, ziet lid 2 op de uitvoering daarvan.

Het Explanatory Report benadrukt dat het waarborgen van zowel de veiligheid van het slachtoffer als de ouderlijke rechten van de dader complex is. Gezamenlijke kinderen vormen vaak de enige overgebleven band, wat veiligheidsrisico's creëert doordat slachtoffers de dader hierdoor blijven ontmoeten. Daarom is bescherming van vrouwen en hun kinderen essentieel.⁴⁵

Verder verduidelijkt het Explanatory Report dat het niet alleen gaat om wetgevende of andere maatregelen vanuit de staat, maar dat ook rechterlijke autoriteiten verplicht zijn rekening te houden met geweld bij gezagsbeslissingen.⁴⁶ Volgens Hendriks wijst dit op rechtstreekse werking.⁴⁷ In de Nederlandse rechtspraak is deze rechtstreekse werking ook bevestigd, dat gebeurde voor het eerst door het Hof Arnhem-Leeuwarden in 2021, waarna een reeks van uitspraken volgde die dit bevestigde.⁴⁸ Toch stelde hetzelfde hof in 2022 dat er geen directe werking toekomt aan dit verdrag.⁴⁹ Avontuur en van Hoof wijzen erop dat deze wisselende benadering leidt tot rechtsonzekerheid en een gebrek aan rechtseenheid.⁵⁰

Daarom bepleiten Avontuur en van Hoof om artikel 31 wettelijk te implementeren,⁵¹ een noodzaak die ook door het Hof Arnhem-Leeuwarden in voornoemde uitspraken herhaaldelijk is benadrukt. In afwezigheid van een uitgewerkt wettelijk kader benadrukt het hof dat rechters gehouden blijven de uit artikel 31 voortvloeiende verplichtingen rechtstreeks toe te passen, hetgeen meebrengt dat (vermoedens van) huiselijk geweld consistent moeten worden betrokken bij de beoordeling en motivering van gezagsbeslissingen.

⁴⁵ GREVIO 2011, par. 176.

⁴⁶ GREVIO 2011, par. 175.

⁴⁷ Hendriks 2025, p. 23.

⁴⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 21 januari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:771, r.o. 5.3; Hof Arnhem-Leeuwarden 10 juni 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:5781, r.o. 5.4; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 november 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:10347, r.o. 5.9; Hof Arnhem-Leeuwarden 16 november 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:10770, r.o. 5.4; Hof Arnhem-Leeuwarden 23 december 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:11968, r.o. 5.4.

⁴⁹ Hof Arnhem-Leeuwarden 8 februari 2022, ECLI:NL:GHARL:2022:926.

⁵⁰ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1621.

⁵¹ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1622.

2.2.4 Artikel 48 lid 1 Verdrag van Istanbul

Artikel 48 lid 1 van het Verdrag van Istanbul verbiedt verplichte alternatieve geschilbeslechting in zaken waarop het verdrag van toepassing is. Het begrip ‘alternatieve geschilbeslechting’ moet ruim worden opgevat en omvat naast mediation ook andere trajecten waarin partijen zonder specifieke slachtofferondersteuning tot afspraken moeten komen.⁵²

Volgens het Explanatory Report kunnen dergelijke procedures in familiezaken zinvol zijn, maar zijn zij ongeschikt bij een geweldsgeschiedenis. Partnergeweld brengt een structurele machtsongelijkheid met zich mee die eerlijk onderhandelen ondermijnt.⁵³ Daarom dient voorkomen te worden dat huiselijk geweld via alternatieve geschilbeslechting wordt onttrokken van de rechterlijke autoriteiten en aan partijen zelf wordt overgelaten. Het Explanatory Report benadrukt dat het aan de rechter is om een neutraal, veilig en eerlijk proces te waarborgen waarin machtsongelijkheid wordt ondervangen.⁵⁴

Volgens Pichard volgt uit artikel 48 lid 1 niet alleen een verbod op verplichte alternatieve geschilbeslechting, maar ook de verplichting om alles te doen wat redelijkerwijs mogelijk is om te voorkomen dat alternatieve geschilbeslechting in geweldssituaties wordt ingezet.⁵⁵ GREVIO is in de landenrapporten kritisch op een praktijk waarin deelname, ondanks het verbod, feitelijk wel wordt verwacht en vooraf geen screening op geweld plaatsvindt, waardoor vrouwen die weigeren het risico lopen als niet-coöperatief te worden bestempeld.⁵⁶ Hendriks en Maas-van Weert stellen dan ook dat eerst standaard moet worden vastgesteld of sprake is (geweest) van geweld, voordat naar alternatieve geschilbeslechting wordt verwezen.⁵⁷

2.2.5 Artikel 51 lid 1 Verdrag van Istanbul

Het laatste relevante artikel verplicht staten om wetgevende of andere maatregelen te nemen die waarborgen dat alle relevante autoriteiten een risicobeoordeling uitvoeren van

⁵² Hendriks & Maas-van Weert 2026, p. 141-142.

⁵³ GREVIO 2011, par. 251 en 252.

⁵⁴ Idem.

⁵⁵ Pichard 2023, p. 570, 573.

⁵⁶ GREVIO 2022, par. 412; Nelles 2024, p. 1037.

⁵⁷ Hendriks & Maas-van Weert 2026, p. 148.

zowel de ernst van de situatie als het risico op herhaald geweld. Dit dient ertoe het risico te beheersen en, indien nodig, gecoördineerde bescherming en ondersteuning te bieden. Deze bepaling benadrukt het belang van afstemming, communicatie en samenwerking tussen verschillende autoriteiten.⁵⁸

Volgens Avontuur en van Hoof betekent dit in de praktijk dat familierechters inzicht moeten hebben in lopende strafrechtelijke procedures en uitgevoerde risicobeoordelingen.⁵⁹ Zij verwijzen ter onderbouwing naar twee uitspraken van het EHRM waarin het ontbreken daarvan leidde tot een schending van de artikelen 3, 8 en 14 EVRM.⁶⁰ Op deze uitspraken wordt in de volgende paragraaf teruggekomen.

2.3 Het EVRM

2.3.1 Inleiding

Het EVRM, eveneens een verdrag van de Raad van Europa, is voor Nederland in 1954 in werking getreden.⁶¹ In tegenstelling tot het Verdrag van Istanbul kent het EVRM een individueel klachtrecht via het EHRM. Omdat het Verdrag van Istanbul een dergelijk mechanisme niet heeft, kunnen slachtoffers van huiselijk geweld bij het EHRM klagen over schending van hun grondrechten onder het EVRM.⁶² Ook uitspraken die niet specifiek tegen Nederland zijn gericht, zijn van belang voor de Nederlandse rechtspraak, aangezien de jurisprudentie van het EHRM gezaghebbend is voor alle verdragsstaten.⁶³

In de navolgende paragrafen worden de voor dit onderzoek relevante artikelen besproken. Daarbij geldt dat de rechtspraak van het EHRM richtinggevend is voor de interpretatie van deze bepalingen. Omdat de artikelen in de jurisprudentie vaak in samenhang worden behandeld, zullen sommige uitspraken bij meerdere bepalingen terugkeren.

⁵⁸ GREVIO 2011, par. 260 en 261.

⁵⁹ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1620.

⁶⁰ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1620, bijvoorbeeld; EHRM 9 juni 2009, nr. 33201/02 (*Opuz/Turkije*); EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20 (*I.M. e.a./Italy*).

⁶¹ Schild 2012, par. 2.5.

⁶² Boerefijn 2017, p. 381.

⁶³ Schild 2012, par. 2.7.

2.3.2 Artikel 3 EVRM

Artikel 3 EVRM bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan foltering of aan onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Dit is een absoluut recht, geen enkele omstandigheid kan een inbreuk door de staat rechtvaardigen.⁶⁴ Bovendien rust op de staat een positieve verplichting om personen tegen dergelijk geweld te beschermen, ook wanneer dit door anderen rechtssubjecten wordt gepleegd.⁶⁵ Het EHRM oordeelde in de uitspraak *Opuz t. Turkije* in 2009 voor het eerst dat gevallen van ernstige vormen van huiselijk geweld tegen vrouwen onder artikel 3 EVRM kunnen vallen en een schending van de positieve beschermingsplicht kunnen opleveren.⁶⁶

2.3.2.1 Minimale mate van ernst

Voor toepassing van artikel 3 EVRM moet de gedraging een minimale mate van ernst hebben.⁶⁷ De invulling daarvan hangt af van de omstandigheden van het geval, zoals duur, fysieke en mentale effecten en in sommige gevallen geslacht, leeftijd en gezondheid van het slachtoffer.⁶⁸

In *Volodina t. Rusland* verduidelijkt het EHRM dat ook zonder fysieke schade of intens lijden sprake kan zijn van een behandeling die onder artikel 3 EVRM valt, bij vernedering of aantasting van de menselijke waardigheid, het opwekken van gevoelens van angst, machteloosheid of minderwaardigheid die de morele en fysieke weerbaarheid van het individu ondermijnen.⁶⁹ In deze zaak werd niet alleen het fysieke geweld, maar ook stalking en intimidatie betrokken, die in onderlinge samenhang door het EHRM als een onmenselijke behandeling werden aangemerkt.⁷⁰

In latere uitspraken bouwde het EHRM hierop voort, waarbij in de meest recente zaak *J.S. t. Slowakije* het EHRM opnieuw aandacht besteed aan de specifieke dynamiek van huiselijk geweld. Het EHRM wijst erop dat machtsongelijkheid en controlerend gedrag de psychische belasting voor slachtoffers aanzienlijk kunnen versterken. De vaak

⁶⁴ De Jong 2017, punt 5.2.1.

⁶⁵ De Jong 2017, punt 5.2.2.

⁶⁶ Boerefijn & Loenen 2009, p. 772.

⁶⁷ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*), par. 158.

⁶⁸ *Idem*.

⁶⁹ EHRM 9 juli 2019, nr. 41261/17 (*Volodina/Rusland*), par. 73.

⁷⁰ EHRM 9 juli 2019, nr. 41261/17 (*Volodina/Rusland*), par. 74.

bestaande afhankelijkheidsrelatie en ongelijkwaardigheid zijn daarbij belangrijke factoren in de beoordeling van de ernst van het gedrag.⁷¹

2.3.2.2 Schending van de positieve verplichting

Indien de minimale ernst is bereikt, moet worden beoordeeld of de staat zijn positieve beschermingsplicht heeft geschonden.⁷² In *Osman t. Verenigd Koninkrijk*, nader uitgewerkt in *Kurt t. Oostenrijk*, ontwikkelde het EHRM daarvoor de zogenoemde *Osman-test*.⁷³ Deze omvat een materiële preventieplicht en een procedurele onderzoeksplicht.

De materiële preventieplicht omvat het instellen van een adequaat wettelijk beschermingskader, snel reageren op meldingen en het nemen van passende beschermingsmaatregelen. De procedurele onderzoeksplicht vereist dat de staat effectief en zorgvuldig onderzoek moet verrichten naar verdedigbare klachten over geweld.⁷⁴

Schending doet zich voor wanneer de staat wist of had moeten weten van een reëel risico op ernstig geweld, maar geen tijdige risico-inschatting maakt, geen onmiddellijke en doeltreffende actie onderneemt en geen proportionele beschermingsmaatregelen treft.⁷⁵ De staat heeft dus niet alleen de plicht om te reageren op geweld, maar ook om te anticiperen op mogelijke escalatie.⁷⁶ In *Scuderoni t. Italië* leidde het ontbreken van een risicotaxatie bij het vaststellen van een omgangsregeling, ondanks signalen van geweld, tot een dergelijke schending (op deze uitspraak wordt in paragraaf 2.3.3.2 nader ingegaan).⁷⁷

Bij kwetsbare groepen, zoals slachtoffers van huiselijk geweld, rust een verzwaarde beschermingsplicht op de staat.⁷⁸ In *Opuz t. Turkije* benadrukte het EHRM dat vanwege

⁷¹ O.a.; EHRM 14 december 2021, nr. 55974/16 (*Tunikova e.a./Rusland*), par. 74-76; EHRM 16 juni 2022, nr. 23735/19 (*De Giorgi/Italië*), par. 63-65; EHRM 7 juli 2022, nr. 32715/19 (*M.S./Italië*), par. 109-113; EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par. 60; EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 82; EHRM 22 januari 2026, nr. 35767/23 (*J.S./Slowakije*), par. 36-38.

⁷² De Jong 2017, punt 5.2.2

⁷³ EHRM 28 oktober 1998, nr. 23452/94, (*Osman v. the United Kingdom*); EHRM 15 juni 2021, nr. 62903/15 (*Kurt/Oostenrijk*).

⁷⁴ EHRM 14 december 2021, nr. 55974/16 (*Tunikova e.a./Rusland*), par. 78.

⁷⁵ Myjer 2021, p. 26; EHRM 9 juli 2019, nr. 41261/17 (*Volodina/Rusland*), par. 77 en 98.

⁷⁶ Valerio 2026, p. 11.

⁷⁷ EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 106.

⁷⁸ EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par. 62; Choudhry & Herring 2006, p. 3.

de onzichtbaarheid van huiselijk geweld en de bijzondere kwetsbaarheid van vrouwen, die vaak te bang zijn om dergelijk geweld te melden, een verhoogde mate van waakzaamheid vereist is.⁷⁹ Dit raakt tevens aan artikel 14 EVRM (zie par. 2.3.4).

2.3.3 Artikel 8 EVRM

Indien niet is voldaan aan de drempel van minimale ernst onder artikel 3 EVRM, kan het slachtoffer mogelijk een beroep doen op artikel 8 EVRM, dat het recht op respect voor het privéleven beschermt, waar de fysieke en psychische integriteit onder valt.⁸⁰ Artikel 8 EVRM heeft echter een duaal karakter en beschermt zowel het privéleven als het familieleven.⁸¹ Daardoor kan ook de dader zich hierop beroepen wanneer zijn familieleven wordt beperkt, bijvoorbeeld door inperking van zijn gezag. Artikel 8 EVRM is een gekwalificeerd recht. Op grond van lid 2 is een inbreuk gerechtvaardigd indien deze een wettelijke basis heeft en in een democratische samenleving noodzakelijk is, onder meer ter bescherming van de rechten van anderen.

2.3.3.1 Schending recht op familieleven

Er zal dus een belangenafweging gemaakt moeten worden of de staat wel of niet dient in te grijpen en welk recht bij een gezagsbeslissing voorgaat. In I.M. t. Italië benadrukte het EHRM, in lijn met voorgaande uitspraken, dat bij beslissingen die het gezinsleven van een kind raken (dus onder andere beslissingen over gezag), de belangen van het kind voorop moeten staan.⁸² Tegelijkertijd oordeelde het EHRM dat ook het recht op gezinsleven van de moeder was geschonden. Zij was uit het gezag gezet omdat zij een gebrekkig vormgegeven omgangsregeling tweemaal niet was nagekomen. Daardoor werd zij ten onrechte als niet-coöperatief en ongeschikt aangemerkt, zonder grondig onderzoek naar signalen van huiselijk geweld en zonder zorgvuldige belangenafweging.⁸³ Het EHRM uitte daarbij zorgen over deze praktijk in civiele procedures en verwees naar artikel 31 van het Verdrag van Istanbul, en het belang van het centraal staan van de

⁷⁹ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*), par. 157.

⁸⁰ Karakaş 2024 3, p. 75.

⁸¹ Choudhry & Herring 2006, p. 5.

⁸² Lückers, T&C PFR, art. 8 EVRM, aant. 14.

⁸³ EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20 (*I.M./Italië*), par. 138.

veiligheid van de niet-gewelddadige ouder en de kinderen bij gezag- en omgangsbeslissingen en het daarbij wegen van alle belangen en omstandigheden.⁸⁴

Ook in *Luca t. Moldavië* stelde het EHRM een schending van het recht op gezinsleven van de moeder vast. De Moldavische autoriteiten hadden het eerdere huiselijk geweld helemaal niet betrokken in hun besluit over de omgangsregeling.⁸⁵ Het EHRM benadrukte dat de autoriteiten de kwetsbaarheid van de moeder als slachtoffer van huiselijk geweld hadden moeten meewegen en haar hadden moeten ondersteunen bij het herstellen van het contact met haar kinderen.⁸⁶

2.3.3.2 Schending recht op privéleven

In *Scuderoni t. Italië* oordeelde het EHRM dat sprake was van een schending van het recht op respect voor het privéleven van de vrouw in de context van partnergeweld, mede in het licht van artikel 31 van het Verdrag van Istanbul. De autoriteiten hadden geen risicotaxatie uitgevoerd en daarmee geen serieuze poging gedaan om een volledig beeld te krijgen van de situatie van verzoekster en haar kind. Ook had de rechtbank onvoldoende oog voor de specifieke dynamiek van huiselijk geweld.⁸⁷ Een zorgvuldige beoordeling had volgens het EHRM een analyse moeten omvatten van het gehele patroon van intimiderend gedrag van de dader, waaronder de beschuldigingen van psychisch en fysiek misbruik, het belemmeren van het contactrecht van de verzoekster, economisch misbruik en het binnendringen van haar computer.⁸⁸ In plaats daarvan werd gefocust op geïsoleerde incidenten, waardoor het structurele karakter van het geweld buiten beeld bleef.⁸⁹ Het EHRM bekritiseerde bovendien dat het gedrag van de dader werd gereduceerd tot louter ‘conflicten’ aan het eind van de relatie tussen beide partijen, omdat daarmee de machtsongelijkheid die inherent is aan huiselijk geweld volledig uit het zicht raakt.⁹⁰

De lijn in de rechtspraak laat zien dat het EHRM steeds het belang benadrukt van een grondig onderzoek naar alle relevante factoren, waaronder huiselijk geweld en de impact

⁸⁴ EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20 (*I.M./Italië*), par. 137.

⁸⁵ EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par. 95.

⁸⁶ EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par. 94.

⁸⁷ Dijksterhuis, 2025, p. 1-3; EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 115.

⁸⁸ EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 113.

⁸⁹ EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 119.

⁹⁰ EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*), par. 117-118.

daarvan, om tot een zorgvuldige belangenafweging te komen.⁹¹ Daarbij sluit het EHRM aan bij artikel 31 van het Verdrag van Istanbul, waarin wordt vooropgesteld dat de kwetsbaarheid van het slachtoffer en de kinderen centraal moet staan.

2.3.4 Artikel 14 EVRM

Tot slot is artikel 14 EVRM relevant, waarin het discriminatieverbod is neergelegd, nu huiselijk geweld vrouwen buitenproportioneel treft en aldus kan worden aangemerkt als gendergerelateerd geweld.⁹² Artikel 14 EVRM betreft een accessoir recht, dat uitsluitend kan worden ingeroepen in samenhang met andere EVRM-rechten.⁹³

Het EHRM heeft voor het eerst een schending van artikel 14 EVRM (in combinatie met artikel 2 en 3 EVRM) bij huiselijk geweld aangenomen in de uitspraak *Opuz t. Turkije*.⁹⁴ Het EHRM oordeelde dat het falen van de staat om vrouwen effectief te beschermen tegen huiselijk geweld neerkomt op een schending van hun recht op gelijke bescherming door de wet, ook zonder discriminatoire intentie.⁹⁵ Gelet op het feit dat vrouwen onevenredig vaak slachtoffer zijn, rust op de staat een verhoogde beschermingsplicht.⁹⁶ Blijft passende actie uit, dan kan dit als discriminatie worden beschouwd.⁹⁷

Daarbij gaat het niet om een enkel incident, maar om structureel falen van de staat, ofwel om de combinatie van die nalatigheid met de feiten in een specifieke zaak die aantoonde dat de autoriteit zulk geweld dulden.⁹⁸ In *Volodina t. Rusland* oordeelde het EHRM dat het ontbreken van een wettelijk kader voor de aanpak van huiselijk geweld ertoe leidde dat de autoriteiten de ernst van dit geweld feitelijk niet erkenden, wat een discriminerend effect had op vrouwen.⁹⁹ In *Luca t. Moldavië* stelde het EHRM vast dat betrokken staatsfunctionarissen vooringenomen waren jegens de vrouwelijke verzoekster.¹⁰⁰ Zij

⁹¹ Voorbeelden van andere uitspraken waar dit ook wordt benadrukt; EHRM 12 september 2008, nr. 71127/01 (*Bevacqua and S./Bulgarije*); 3 september 2020, nr. 17496/19 (*Levchuk/Oekraïne*); EHRM 17 oktober 2023, nr. 15646/18 (*Bizdiga/Moldavië*).

⁹² Preambule Verdrag van Istanbul.

⁹³ Gerards e.a. 2005, par. 3.14, p. 1-2.

⁹⁴ EHRM 2023, p. 16

⁹⁵ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*), par. 201.

⁹⁶ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*), par. 178 en 200.

⁹⁷ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*), par. 200.

⁹⁸ Gijsselaar & Samadi 2024, p. 178.

⁹⁹ EHRM 9 juli 2019, nr. 41261/17 (*Volodina/Rusland*), par. 132.

¹⁰⁰ EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par.104.

werd als ‘overdramatisch’ bestempeld, het geweld werd gereduceerd tot ‘familiale misverstanden’ en haar handelen werd ingegeven geacht door wrok.¹⁰¹ Het EHRM kwalificeerde deze uitlatingen als genderstereotyperingen die wijzen op een discriminerende houding.¹⁰²

2.4 Tussenconclusie

In dit hoofdstuk zijn de relevante bepalingen uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM uiteengezet die richting geven aan de wijze waarop gezagsbeslissingen genomen moeten worden bij (vermoedens van) (ex-)partnergeweld. Uit artikel 31 van het Verdrag van Istanbul volgt dat rechters bij gezagsbeslissingen rekening moeten houden met huiselijk geweld en dat de uitoefening van het gezag niet ten koste mag gaan van de veiligheid van de moeder. Dit moet expliciet worden beoordeeld en gemotiveerd. Daarnaast vereist artikel 18 lid 1 dat wordt getoetst of sprake is van een risico op herhaling van geweld en dat revictimisatie voorkomen dient te worden

Voorts bepaalt artikel 48 lid 1 dat in zaken waarin huiselijk geweld een rol speelt geen (verplichte) alternatieve geschilbeslechting, mag worden toegepast, vanwege de machtsongelijkheid tussen dader en slachtoffer. Artikel 51 lid 1 verplicht staten te waarborgen dat relevante autoriteiten, waaronder familierechters, beschikken over strafrechtelijke informatie en risicotaxaties, aangezien deze essentieel zijn om een realistisch beeld van de situatie te vormen.

Ook uit de rechtspraak over artikel 3 en artikel 8 EVRM volgt dat een gedegen risicotaxatie onmisbaar is. Gezien de vaak verborgen aard van huiselijk geweld wordt van autoriteiten een verhoogde waakzaamheid verlangd. Bij signalen van geweld moet een risicobeoordeling worden uitgevoerd, waarbij incidenten niet geïsoleerd mogen worden beoordeeld maar in hun samenhang. Op basis daarvan dient een belangenafweging plaats te vinden waarin alle betrokken belangen worden gewogen, niet alleen die van het kind, al weegt dat belang vanzelfsprekend zwaar.

¹⁰¹ EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par.105.

¹⁰² EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (*Luca/ de Republiek Moldavië*), par.106.

Tot slot is gendersensitiviteit essentieel. Vrouwen lopen aantoonbaar een groter risico op (ex-)partnergeweld en kunnen in procedures worden benadeeld door genderstereotypen, zoals het wegzetten van hun zorgen als overdreven of emotioneel.

Deze uiteenzetting vormt het toetsingskader voor de analyse in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 3: Het Nederlandse wettelijke kader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de Nederlandse wettelijke kaders die relevant zijn bij de verdeling van zorg- en opvoedingstaken na scheiding en de rol van de veiligheid van moeders daarin uiteengezet. Allereerst wordt de parlementaire geschiedenis van het gezamenlijk gezag en het beginsel van gelijkwaardig ouderschap na scheiding besproken.

Vervolgens wordt het huidige wettelijke kader van gelijkwaardig ouderschap besproken, met bijzondere aandacht voor de voor het jurisprudentieonderzoek relevante bepalingen, artikelen 1:251a BW en 1:253n BW. Een overzicht van deze bepalingen, die zien op het beëindigen van het gezamenlijk gezag, is noodzakelijk om inzicht te verkrijgen in de juridische toetsingsmaatstaven die rechters op nationaal niveau hanteren en die ook in het jurisprudentieonderzoek terugkomen. Daarbij wordt tevens ingegaan op de mogelijkheid om (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders binnen deze bepalingen mee te wegen.

3.2 Parlementaire geschiedenis

3.2.1 Gezamenlijk gezag na scheiding als uitgangspunt

Tot 1998 was het uitgangspunt dat het ouderlijk gezag na scheiding werd toegewezen aan één van de ouders, meestal de moeder,¹⁰³ in lijn met traditionele rolpatronen waarin bij haar het zwaartepunt van de dagelijkse zorg werd verondersteld.¹⁰⁴ De moeder werd dan doorgaans tot voogd benoemd, terwijl de vader een beperkte, voornamelijk financiële rol vervulde als toeziend voogd.¹⁰⁵ Deze rol had in de praktijk weinig betekenis, omdat minderjarigen meestal over beperkt vermogen beschikken.¹⁰⁶

In 1984 oordeelde de Hoge Raad dat onder voorwaarden van een voogdijbenoeming kon worden afgezien wegens strijd met artikel 8 EVRM.¹⁰⁷ In de zogenoemde lentrebeschikkingen van 1986 werd vervolgens nadere invulling gegeven aan de

¹⁰³ Bruning, Van den Brink & Punsellie 2024, p. 155.

¹⁰⁴ Van der Zon 2026, p. 73.

¹⁰⁵ Bruning, Van den Brink & Punsellie 2024, p. 155.

¹⁰⁶ Jansen, GS PFR, art. 1:307 BW, aant. 1.

¹⁰⁷ HR 4 mei 1984, NJ 1985/510.

mogelijkheid van voortgezet gezamenlijk gezag na echtscheiding.¹⁰⁸ Deze mogelijkheid werd sindsdien regelmatig toegepast en kreeg in 1995 een wettelijke basis,¹⁰⁹ zij het dat voortzetting van gezamenlijk gezag alleen mogelijk was op gezamenlijk verzoek van de ouders.¹¹⁰

Met de inwerkingtreding van de Wet gezamenlijk gezag op 1 januari 1998 werd dit uitgangspunt fundamenteel gewijzigd,¹¹¹ sindsdien geldt automatisch voortgezet gezamenlijk gezag na scheiding. Slechts indien één of beide ouders de rechter verzoeken het gezag aan één van hen toe te kennen, kan worden afgeweken van dit uitgangspunt en eenhoofdig gezag worden toegewezen.¹¹²

In de parlementaire geschiedenis is weinig aandacht besteed aan huiselijk geweld. Wel werd in de Eerste Kamer de zorg geuit dat met name moeders na mishandeling mogelijk niet durven aan te geven waarom zij eenhoofdig gezag wensen.¹¹³ De staatssecretaris achtte dit risico gering en verwees naar de rol van de advocatuur als waarborg.¹¹⁴

3.2.2 De wettelijke verankering van het beginsel van gelijkwaardig ouderschap

De inwerkingtreding van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding op 1 maart 2009, heeft het uitgangspunt van voortgezet gezamenlijk gezag verder versterkt.¹¹⁵ Met deze wet is in artikel 1:247 lid 4 BW het begrip ‘gelijkwaardig ouderschap’ geïntroduceerd, inhoudende dat een kind ook na scheiding recht heeft op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders. Dit lid, evenals leden 3 en 5, is toegevoegd via het amendement De Wit.¹¹⁶ Lid 3 verplicht ouders de band van het kind met de andere ouder te bevorderen en lid 5 bepaald dat bij toepassing van lid 4 rekening kan worden gehouden met praktische belemmeringen in een ouderschapsplan of overeenkomst.

¹⁰⁸ HR 21 maart 1986, NJ 1986, 585-589.

¹⁰⁹ Stb. 1995, 240.

¹¹⁰ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 156.

¹¹¹ Stb 1997-506, p. 2; artikel 1:251 lid 2 BW j.o. art. 1:251b BW j.o. 1:252 BW j.o. 1:253aa BW.

¹¹² De Graaf 2003, p. 793.

¹¹³ Handelingen I 1997/98, nr. 3, p. 70-85.

¹¹⁴ Idem.

¹¹⁵ Stb. 2008, 500.

¹¹⁶ Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr. 26.

Het amendement De Wit is gebaseerd op het eerder verworpen wetsvoorstel Luchtenveld uit 2004, dat via dit amendement alsnog werd geïntegreerd in het regeringsvoorstel.¹¹⁷ Opvallend is dat waar het oorspronkelijke wetsvoorstel forse kritiek kreeg, het amendement met vergelijkbare strekking zonder wezenlijke hernieuwde discussie werd aangenomen.¹¹⁸

3.2.2.1 Het amendement De Wit

Het amendement De Wit is gebaseerd op de gedachte dat het in het belang van het kind is om contact te hebben met beide ouders en door hen te worden verzorgd en opgevoed.¹¹⁹ Beide ouders hebben volgens De Wit zowel het recht als de plicht om gelijkwaardig aan de opvoeding deel te nemen. Ouderschap dient daarbij volgens de Wit uitsluitend gebaseerd te zijn op de ouder-kindrelatie, niet op de relatie tussen de ouders onderling.¹²⁰ Daarop is kritiek geuit door van Teeffelen, die stelt dat dit uitgangspunt pedagogisch problematisch kan zijn.¹²¹ Zonder afstemming tussen ouders kan het kind worden geconfronteerd met tegenstrijdige opvoedingsstijlen, wat verwarrend en schadelijk kan zijn.

Voorts stelt De Wit dat hij door het expliciet benoemen van gelijkwaardig ouderschap beoogt te verduidelijken dat beide ouders gelijke rechten en plichten hebben, ook ten aanzien van de omvang van zorgtaken. Het begrip moet dienen als uitgangspunt voor gezamenlijke oplossingen die passen bij de specifieke situatie.¹²² Hij benadrukte dat een mentaliteitsverandering in de rechtspraak nodig was, aangezien voorheen vaak automatisch werd uitgegaan van verblijf bij de moeder en slechts omgangsrecht voor de vader.¹²³

3.2.2.2 Gelijkwaardig ouderschap: 50/50-verdeling?

De introductie van het begrip ‘gelijkwaardig ouderschap’ leidde tot discussie over de vraag of dit een 50/50-verdeling van zorg impliceert.¹²⁴ Kok waarschuwde dat dit in

¹¹⁷ Antokolskaia 2011, p. 14.

¹¹⁸ Antokolskaia 2011, p. 11-15.

¹¹⁹ Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr. 26, p. 1.

¹²⁰ Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr. 26, p. 2.

¹²¹ Van Teeffelen 2006, p. 4.

¹²² Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr. 26, p. 2.

¹²³ Handelingen II 2006/07, 5 juni 2007, 76-4045.

¹²⁴ Van der Zon 2026, p. 72.

conflictsituaties kan leiden tot strijd tussen ouders omdat beide aanspraak maken op een gelijke tijdsverdeling, waarbij het kind wordt ingezet als speelbal in deze strijd.¹²⁵

De Hoge Raad oordeelde kort na de invoering van de wet dat gelijkwaardige verzorging en opvoeding niet betekent dat een gelijke tijdsverdeling uitgangspunt is.¹²⁶ Het belang van het kind blijft leidend, en aan het begrip kan geen recht op co-ouderschap in de zin van een 50/50-verdeling worden ontleend.¹²⁷

3.2.2.3 Veiligheid van moeders?

Behalve de kritiek van Kok is er weinig kritiek op de wet geweest, Van der Zon stelt mijns inziens terecht dat dit opvallend is, gelet op vergelijkbare wetgeving in Engeland, die rond dezelfde tijd wél tot aanzienlijke kritiek leidde.¹²⁸ In de parlementaire geschiedenis is bovendien weinig aandacht besteed aan de positie van vrouwen en (vermoedens van) huiselijk geweld. Van der Zon stelt dat de invoering van ‘gelijkwaardig ouderschap’ primair was gericht op versterking van de positie van vaders na scheiding.¹²⁹ De gelijke verdeling van zorg- en opvoedingstaken is niet geïnitieerd vanuit de vrouwenbeweging.¹³⁰ Het emancipatieargument, een eerlijkere verdeling van zorgtaken, heeft bij de totstandkoming van het begrip ‘gelijkwaardig ouderschap’ geen grote rol gespeeld.¹³¹

3.3 Huidig wettelijk kader

3.3.1 Inleiding

Uitgangspunt in het huidige Nederlandse familierecht is dus gezamenlijk gezag, waarbij wordt uitgegaan van gelijkwaardig ouderschap.¹³² Dit houdt in dat ouders gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de verzorging en opvoeding van hun kind en samen

¹²⁵ Kok 2008, p. 1-2.

¹²⁶ HR 21 mei 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL7407.

¹²⁷ Pieters 2024, p. 103.

¹²⁸ Van der Zon 2026, p. 73-74.

¹²⁹ Van der Zon 2026, p. 73.

¹³⁰ Idem.

¹³¹ Schonewille 2009, p. 433.

¹³² Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 157.

beslissingen nemen over diens persoon, waaronder het bewind over het vermogen en de vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte.¹³³

Gezamenlijk gezag kan zowel binnen als buiten het huwelijk worden uitgeoefend. In beginsel ontstaat dit automatisch door het huwelijk of geregistreerd partnerschap van de ouders,¹³⁴ dan wel door de erkenning van het kind, waardoor de vader eveneens van rechtswege met het ouderlijk gezag wordt belast.¹³⁵

Na uiteengaan maken ouders afspraken over de invulling van het gezamenlijk gezag in een ouderschapsplan.¹³⁶ Dit plan bevat in ieder geval afspraken over de verdeling van zorg- en opvoedingstaken.¹³⁷ Bij de uitvoering daarvan moet rekening worden gehouden met praktische belemmeringen die uit de scheiding voortvloeien.¹³⁸

3.3.2 Wat als ouders er samen niet uitkomen?

Ouders blijven dus wanneer zij als partner uit elkaar zijn, indien het enigszins mogelijk is, met elkaar verbonden in de verantwoordelijkheid voor hun kinderen.¹³⁹ Komen ouders er niet uit, dan biedt artikel 1:253a BW de mogelijkheid om geschillen over de verzorging en opvoeding aan de rechter voor te leggen.¹⁴⁰

Wanneer het uiteengaan van ouders zodanig moeizaam verloopt dat gezamenlijke gezagsuitoefening niet (langer) mogelijk of wenselijk is bijvoorbeeld door onveiligheid, kunnen ouders de rechter verzoeken één van hen alleen met het ouderlijk gezag te belasten op grond van artikel 1:251a BW (bij echtscheiding) of artikel 1:253n BW (bij ouders zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap).¹⁴¹

Voor het jurisprudentieonderzoek wordt specifiek gekeken naar artikel 1:251a BW en artikel 1:253n BW. Hierop zal dan ook nader worden ingegaan.

¹³³ Artikel 1:245 lid 4 BW.

¹³⁴ Artikel 1:251 BW; artikel 1:253aa BW.

¹³⁵ Artikel 1:251b BW.

¹³⁶ Artikel 815 Rv.

¹³⁷ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 158.

¹³⁸ Artikel 1:247 lid 5 BW.

¹³⁹ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 157.

¹⁴⁰ Punselie, GS PFR, art. 1:253a BW, aant. 1.

¹⁴¹ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 164-166.

3.3.3 Artikel 1:251a BW

Artikel 1:251a BW biedt de mogelijkheid om na echtscheiding te verzoeken het gezamenlijk gezag over een binnen huwelijk of geregistreerd partnerschap geboren kind aan één ouder toe te kennen.¹⁴² Een dergelijk verzoek kan op twee gronden worden gebaseerd. Ten eerste wanneer sprake is van een onaanvaardbaar risico dat het kind klem of verloren raakt tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zal komen, en ten tweede wanneer eenhoofdig gezag anderszins noodzakelijk is in het belang van het kind.

Het zogenoemde klem-of-verloren-criterium is ontwikkeld in de rechtspraak en berust op de gedachte dat ouders in staat moeten zijn tot een behoorlijke gezamenlijke gezagsuitoefening, zodanig dat het kind niet klem of verloren raakt tussen hen.¹⁴³ Van een behoorlijke gezamenlijke gezagsuitoefening is sprake wanneer ouders beslissingen van enig belang over hun kind in gezamenlijk overleg kunnen nemen, dan wel vooraf afspraken daarover kunnen maken. De rechtspraak inzake de toepassing van dit criterium is sterk casuïstisch van aard.¹⁴⁴

Over het algemeen is de rechter terughoudend bij het toekennen van eenhoofdig gezag, met name kort na de scheiding.¹⁴⁵ Van ouders wordt verwacht dat zij hun verantwoordelijkheid blijven nemen en gezamenlijk invulling geven aan het ouderschap. Slechts bij ernstige contra-indicaties heeft een verzoek tot eenhoofdig gezag kans van slagen.¹⁴⁶ Moeizame communicatie of een slechte verstandhouding tussen de ouders is op zichzelf onvoldoende voor toekenning van eenhoofdig gezag.¹⁴⁷ Wanneer een ouder echter elk overleg weigert of structureel dwarsligt bij het verlenen van toestemming, kan de verstandhouding zodanig worden verstoord dat alsnog eenhoofdig gezag wordt toegekend.¹⁴⁸ Huiselijk geweld kan eveneens een contra-indicatie vormen.¹⁴⁹

¹⁴² Artikel 1:253aa lid 2 BW.

¹⁴³ De Kruijf, T&C BW, art. 1:251a BW, aant. 3.

¹⁴⁴ Punselie, GS PFR, art. 1:251a BW, aant. 1.2.

¹⁴⁵ Idem.

¹⁴⁶ Idem.

¹⁴⁷ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 156.

¹⁴⁸ Idem.

¹⁴⁹ Zie bijvoorbeeld Hof Amsterdam 22 december 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3624; Hof 's Hertogenbosch 1 maart 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BP6694.

Bijvoorbeeld wanneer aanhoudende angst bij de moeder en/of het kind de noodzakelijke communicatie belemmert.¹⁵⁰

Op de tweede grond, het noodzakelijkheids criterium, wordt minder vaak een beroep gedaan.¹⁵¹ Toewijzing vereist een deugdelijke motivering, gebaseerd op concrete feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat eenhoofdig gezag in het belang van het kind noodzakelijk is.¹⁵² Ook in deze context is eenhoofdig gezag toegewezen in verband met huiselijk geweld, zoals in een uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch, waar het kind langdurig getuige was van geweld en ouders niet meer communiceerden, waardoor belangrijke beslissingen niet konden worden genomen.¹⁵³

3.3.4 Artikel 1:253n BW

Artikel 1:253n BW ziet op wijziging van het gezamenlijk gezag van ouders die niet (meer) gehuwd zijn. Dit kan betrekking hebben op gezag dat na scheiding van rechtswege is blijven bestaan, ook na een eerdere rechterlijke beslissing over eenhoofdig gezag. Daarnaast kan het gezamenlijk gezag zijn ontstaan door erkenning of door inschrijving in het gezagsregister.¹⁵⁴

Voor wijziging van het gezag is vereist dat sprake is van gewijzigde omstandigheden, dan wel dat de eerdere beslissing berustte op onjuiste of onvolledige gegevens. Ontbreekt een relevante wijziging of noodzaak tot wijziging, dan kan het verzoek niet-ontvankelijk worden verklaard.¹⁵⁵ Het is aan de rechter om te beoordelen of aan deze ontvankelijkheidseisen is voldaan.¹⁵⁶

Indien het verzoek ontvankelijk wordt geacht, toetst de rechter inhoudelijk aan het klem-of-verloren-criterium of het noodzakelijkheids criterium, zoals in de voorgaande paragraaf uiteengezet. Dit omdat artikel 1:251a lid 1 BW op grond van artikel 1:253n BW van overeenkomstige toepassing is verklaard.

¹⁵⁰ Bruning, Van den Brink & Punselie 2024, p. 166.

¹⁵¹ De Kruijf, T&C BW, art. 1:251a BW, aant. 4.

¹⁵² *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, 3. p. 14.

¹⁵³ Hof 's-Hertogenbosch 15 oktober 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3201.

¹⁵⁴ Punselie, GS PFR, art. 1:253n BW, aant. 1.

¹⁵⁵ De Kruijf, T&C BW, art. 1:253n BW, aant. 2.

¹⁵⁶ Punselie, GS PFR, art. 1:253n BW, aant. 3.

Ook onder artikel 1:253n BW kan huiselijk geweld als contra-indicatie gelden. Zo oordeelde het Hof Arnhem-Leeuwarden dat gezamenlijk gezag niet haalbaar was wegens huiselijk geweld en verbale vernedering van de moeder door vader, waarna het eenhoofdig gezag aan de moeder werd toegekend.¹⁵⁷ Hetzelfde gold in zaken waarin de vader strafrechtelijk was veroordeeld voor verkrachting en in de andere uitspraak voor langdurige stalking van de moeder.¹⁵⁸ In beide uitspraken werd geoordeeld dat communicatie tussen ouders hierdoor onmogelijk was en dat de vader het belang van het kind niet vooropstelde, wat leidde tot toekenning van eenhoofdig gezag aan de moeder.

Daartegenover staan uitspraken waarin, ondanks (eerder) huiselijk geweld, van ouders wordt verwacht dat zij het gezamenlijk gezag blijven uitoefenen. In een dergelijk geval werd het gezamenlijk gezag in stand gelaten, ondanks het feit dat het kind klem zat tussen de ouders. De moeder had tijdens de mondelinge behandeling bevestigd dat zich in het afgelopen jaar geen incidenten hadden voorgedaan die het nemen van beslissingen over de minderjarige belemmerden. Het hof concludeerde daarom dat het geweld tot het verleden behoorde en dat de moeder onvoldoende had onderbouwd dat dit nog belemmeringen opleverde voor de gezamenlijke gezagsuitoefening. In dat verband werd ook verwezen naar het uniforme hulpaanbod, een mediationtraject.¹⁵⁹

3.4 Tussenconclusie

In dit hoofdstuk is uiteengezet hoe het begrip gelijkwaardig ouderschap na scheiding zich in de Nederlandse wetgeving heeft ontwikkeld en welke bepalingen richtinggevend zijn voor beslissingen over het toekennen van eenhoofdig gezag. Daarbij is gebleken dat het huidige wettelijke kader uitgaat van voortgezet gezamenlijk gezag na scheiding en dat de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken binnen dit kader wordt vormgegeven op basis van maatwerk per situatie.

Uit de parlementaire geschiedenis volgt dat bij de totstandkoming van dit kader weinig expliciete aandacht is besteed aan (vermoedens van) huiselijk geweld en de positie van de moeder. Deze beperkte aandacht is terug te zien in de huidige wetgeving, waarin

¹⁵⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 5 november 2024, ECLI:NL:GHARL:2024:6765.

¹⁵⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 4 november 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:10347; Hof Arnhem-Leeuwarden 25 april 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:3499.

¹⁵⁹ Hof 's-Hertogenbosch 11 mei 2023, ECLI:NL:GHSHE:2023:1539.

huiselijk geweld en de veiligheid van moeders niet expliciet als mee te wegen factoren of contra-indicaties zijn verankerd.

Tegelijkertijd laat de besproken rechtspraak zien dat binnen de bestaande wettelijke criteria wel ruimte bestaat om (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders te betrekken bij de beoordeling van gezagskwesties. In sommige gevallen wordt huiselijk geweld aangemerkt als contra-indicatie voor gezamenlijk gezag, terwijl in andere gevallen, ondanks eerdere geweldsincidenten, toch wordt vastgehouden aan het uitgangspunt van gezamenlijk gezag.

Tegen deze achtergrond rijst de vraag in hoeverre rechters binnen het huidige wettelijke kader daadwerkelijk invulling geven aan de ruimte om (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders mee te wegen en of dit gebeurt op een wijze die in overeenstemming is met de verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM. Dit zal dan ook in de volgende hoofdstukken worden onderzocht.

Hoofdstuk 4: Jurisprudentieonderzoek naar de Nederlandse familierechtopraktijk

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van jurisprudentie onderzocht op welke wijze Nederlandse familierechters in zaken waarin sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld rekening houden met de veiligheid van moeders. Daarbij staat centraal hoe rechters concreet invulling geven aan deze veiligheid in situaties waarin ouders gezamenlijk gezag uitoefenen, maar een beslissing moet worden genomen over de vraag of het gezag aan één ouder, meestal de moeder, alleen moet worden toegekend.

Voor dit onderzoek zijn 61 uitspraken geanalyseerd. In paragraaf 4.2 wordt de gehanteerde onderzoeksmethode uiteengezet. Paragraaf 4.3 presenteert de onderzoeksresultaten. Daarbij is gekeken naar de uiteindelijke beslissing van de rechter, het verrichte onderzoek naar het huiselijk geweld, de mate waarin de veiligheid van de moeder in de beslissing is meegewogen, het gebruik van alternatieve geschilbeslechting en de vraag of het EVRM en/of het Verdrag van Istanbul in de uitspraak worden genoemd. Dit onderzoek beoogt inzicht te geven in de overwegingen van familierechters, om patronen te herkennen, een lijn in de jurisprudentie te schetsen en eventuele bijzonderheden te signaleren. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 4.4 afgesloten met een tussenconclusie.

4.2 Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van gepubliceerde uitspraken op Rechtspraak.nl. De zoekopdracht beperkte zich tot een combinatie van ‘civiel recht’ en ‘personen-en familierecht’. Gekozen is voor een analyseperiode van 25 april 2023 tot en met 25 april 2026, teneinde een actueel beeld en eventuele recente ontwikkelingen in de rechterlijke praktijk in kaart te brengen.¹⁶⁰ Binnen deze periode is gezocht met de combinaties van de zoektermen ‘huiselijk geweld’ en ‘1:251a’. Deze zoekopdracht leverde 69 resultaten op.

¹⁶⁰ Zoals in de inleiding uiteengezet, is er het afgelopen jaar toenemende aandacht voor de rol van huiselijk geweld binnen het familierecht.

Daarnaast is gezocht met de combinatie van de zoektermen ‘huiselijk geweld’ en ‘1:253n’, hetgeen 110 resultaten opleverde.

Hierbij is bewust geselecteerd op zaken waarin sprake is van een verzoek tot eenhoofdig gezag, uitgaande van een bestaande situatie van gezamenlijk gezag. De keuze voor deze artikelen en de afgebakende periode is ingegeven door zowel de omvang van deze scriptie als de wens om recente jurisprudentie te analyseren.

Van de resultaten bleek dat een aanzienlijk deel van de uitspraken in beide zoekopdrachten terugkwam, het betrof 44 uitspraken. In deze gevallen werd in uitspraken op grond van artikel 1:253n BW veelal verwezen naar de criteria van artikel 1:251a BW. Deze uitspraken zijn uiteindelijk meegenomen onder artikel 1:253n BW, aangezien de beslissing daarop stoelt.

In totaal zijn 135 uitspraken geanalyseerd op relevantie. Daarbij is beoordeeld of het daadwerkelijk ging om een beslissing over de toekenning van het gezag aan één ouder na scheiding, in een context waarin (vermoedens van) huiselijk geweld tussen de ouders speelde. Een aanzienlijk deel van de uitspraken betrof andere beslissingen, zoals adoptiezaken, verhuiz zaken of zaken over vervangende toestemming. Daarnaast zijn uitspraken uitgesloten waarin geen inhoudelijke beslissing werd genomen, bijvoorbeeld aanhoudingen. Ook waren er zaken waarin het huiselijk geweld zich niet tussen de ouders afspeelde, maar tussen de moeder en haar nieuwe partner. Deze zaken zijn buiten de reikwijdte van het onderzoek gelaten.

Daarnaast zijn zaken uitgesloten waarin het huiselijk geweld zich uitsluitend richtte tegen het kind. Zaken waarin kinderen (mede) slachtoffer zijn van het huiselijk geweld of daarvan getuige zijn geweest, zijn daarentegen wél in het onderzoek betrokken, voor zover dit geweld tevens plaatsvond tussen de ouders. Op deze wijze blijft de focus van het onderzoek gericht op de veiligheid van moeders in situaties waarin sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld.

Na toepassing van deze selectiecriteria resteerden 61 relevante uitspraken, waarin steeds sprake was van een beslissing op grond van artikel 1:251a BW dan wel artikel 1:253n BW.

4.2.1 Beperking onderzoek

Deze onderzoeksmethode kent enkele beperkingen die van belang zijn voor de interpretatie van de resultaten. In de eerste plaats is uitsluitend gebruikgemaakt van gepubliceerde uitspraken op Rechtspraak.nl. Aangezien slechts een selectie van alle rechterlijke beslissingen wordt gepubliceerd,¹⁶¹ kan dit leiden tot selectiebias. Het verkregen beeld is daardoor mogelijk niet volledig representatief voor de gehele rechterlijke praktijk met betrekking tot beslissingen over de beëindiging van gezamenlijk gezag en de weging van de veiligheid van moeders.¹⁶²

Daarnaast is de selectie van uitspraken gebaseerd op twee specifieke wetsartikelen en het zoekbegrip ‘huiselijk geweld’. Hierdoor bestaat het risico dat uitspraken waarin huiselijk geweld wel een rol heeft gespeeld in de beoordeling van het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag, maar niet expliciet als zodanig is benoemd of niet in combinatie met deze artikelen voorkomt, niet in het onderzoek zijn betrokken.

Ten slotte is in dit onderzoek uitsluitend gekeken naar de inhoud van de gepubliceerde uitspraken. Informatie over achterliggende feiten, processtukken en hetgeen ter zitting is besproken is vaak beperkt of ontbreekt geheel. Hierdoor is de analyse van de wijze waarop rechters de veiligheid van moeders meewegen, afhankelijk van wat expliciet in de motivering van de beschikking is opgenomen.

Deze beperkingen dienen in acht te worden genomen bij de interpretatie van de bevindingen uit dit hoofdstuk.

4.3 Onderzoeksresultaten

4.3.1 Beslissing van de rechter

In 51 van de 61 uitspraken is het verzoek om eenhoofdig gezag toegewezen. Met betrekking tot artikel 1:251a BW geldt dat in alle 15 geanalyseerde uitspraken de moeder het verzoek tot eenhoofdig gezag heeft ingediend. Ten aanzien van artikel 1:253n BW zijn in totaal vier verzoeken tot eenhoofdig gezag ingediend door de vader. Van deze

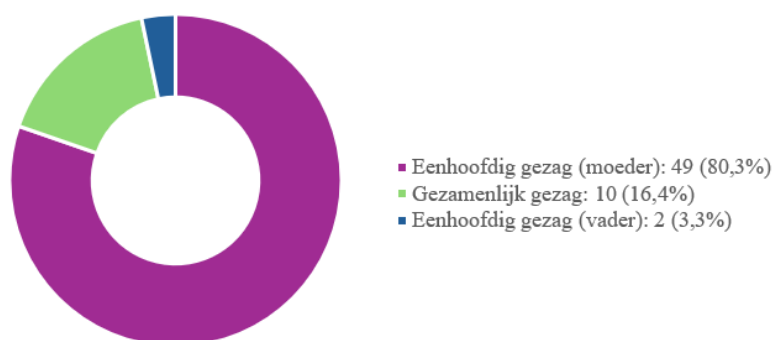
¹⁶¹ Art. 1 Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank, rechtspraak.nl

¹⁶² Kostense e.a. 2025, p. 2590-2598.

verzoeken zijn er twee afgewezen,¹⁶³ waarbij het gezamenlijk gezag in stand bleef, en twee toegewezen,¹⁶⁴ waarbij het eenhoofdig gezag aan de vader werd toegekend. In al deze vier zaken heeft de moeder gesteld dat er sprake was of is van huiselijk geweld. Binnen de reikwijdte van dit onderzoek zijn geen uitspraken aangetroffen waarin (vermoedens bestonden dat) de vader slachtoffer was van door de moeder gepleegd huiselijk geweld.

In afbeelding 1 is te zien dat in 49 uitspraken moeder het eenhoofdig gezag toegekend heeft gekregen, in 10 uitspraken het gezamenlijk gezag in stand is gelaten en in 2 uitspraken het eenhoofdig gezag aan de vader is toegekend.

Afbeelding 1: Verdeling gezagsbeslissingen (n=61)

4.3.2 Onderzoek naar huiselijk geweld

In 23 uitspraken staat vast dat sprake is (geweest) van huiselijk geweld, op grond van een lopende strafrechtelijke procedure gebaseerd op een ernstige verdenking, dan wel een eerdere strafrechtelijke veroordeling.¹⁶⁵ Dit betekent echter niet dat het patroon van het huiselijk geweld voor de rechter steeds voldoende duidelijk is. Zo overweegt de rechtbank in één zaak, ondanks een veroordeling voor fysiek geweld en een opgelegd contact- en locatieverbod, dat de aard en het patroon van het geweld onvoldoende in kaart zijn gebracht vanwege het ontbreken van een MASIC-test (een screeningsinstrument voor (ex-)partnergeweld).¹⁶⁶ Dat de vader in die zaak toestemming heeft gegeven voor onder

¹⁶³ Hof Arnhem Leeuwarden 25 april 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:3607; Rb. Den Haag 7 augustus 2023, ECLI:NL:RBDHA:2023:22043.

¹⁶⁴ Rb. Limburg 25 juni 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:5790; Hof Den Haag 16 april 2025, ECLI:NL:GHDHA:2025:696.

¹⁶⁵ Zie tabel 1 bijlage 2.

¹⁶⁶ Rb. Zeeland-West-Brabant 30 augustus 2024, ECLI:NL:RBZWB:2024:6104.

meer een vakantie, wordt door de rechter als indicatie gezien dat er nog ruimte bestaat voor voortzetting van gezamenlijk gezag. Dit suggereert dat het uitgangspunt van gelijkwaardig ouderschap in dergelijke gevallen zwaarder kan wegen dan de veiligheidsoverwegingen.

In zeven uitspraken zonder veroordeling wordt eveneens strafrechtelijke informatie betrokken bij de beslissing. In zeven andere uitspraken wordt deze informatie juist niet (expliciet) meegewogen, terwijl er bijvoorbeeld wel een veroordeling ligt, maar deze slechts aan bod komt bij het onderdeel van de beslissing over het verzoek tot verhuizing.¹⁶⁷

Opvallend is voorts dat uit geen enkele uitspraak expliciet volgt dat een risicotaxatie-instrument is gebruikt om ex-partnergeweld en de bijbehorende veiligheidsrisico's in kaart te brengen. Slechts in één uitspraak wordt melding gemaakt van een ARIJ-veiligheidschecklist, die ziet op de (toekomstige) onveiligheid van kinderen.¹⁶⁸

In elf uitspraken is op andere wijze onderzoek gedaan naar het huiselijk geweld, waarbij ook de veiligheid van de moeder is betrokken. Dit onderzoek is, met uitzondering van twee gevallen, uitgevoerd door andere instanties dan de RvdK, zoals Veilig Thuis, het Blijfthuis en de politie.¹⁶⁹ Daarnaast blijkt uit rapportages van psychiaters en psychologen in enkele zaken dat sprake is (geweest) van huiselijk geweld.¹⁷⁰ In één zaak is onderzoek verricht door het LEC EGG.¹⁷¹

In achttien uitspraken is wel onderzoek gedaan naar de veiligheid van het kind, maar wordt het patroon van huiselijk geweld niet of nauwelijks onderzocht en doorgaans niet duidelijk uiteengezet.¹⁷² Deze onderzoeken worden in bijna alle uitspraken uitgevoerd door de RvdK en/of de GI en richten zich voornamelijk op de ontwikkelingsbedreiging en trauma's van de kinderen. De veiligheid van de moeder wordt soms benoemd, maar zelden uitgewerkt, wat lijkt samen te hangen met de kindgerichte focus van deze

¹⁶⁷ Hof Arnhem Leeuwarden 25 april 2023 ECLI:NL:GHARL:2023:3607.

¹⁶⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

¹⁶⁹ In deze twee zaken is wel onderzoek gedaan door de RvdK: Hof 's Hertogenbosch 15 mei 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:1343; Hof Amsterdam 15 juli 2025 ECLI:NL:GHAMS:2025:1810.

¹⁷⁰ Hof Arnhem Leeuwarden 5 november 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:6765.

¹⁷¹ Hof Amsterdam 2 april 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:1044.

¹⁷² Zie bijvoorbeeld Hof Arnhem-Leeuwarden 30 januari 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:716; Hof Arnhem-Leeuwarden 24 juli 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:4627.

instanties, waarbij haar veiligheid wordt losgekoppeld van die van het kind. Het risico hiervan is dat de zorgen van de moeder worden gebagatelliseerd. Zo benadrukt het Hof Arnhem-Leeuwarden dat zij de vader ‘nauwelijks betreft’, met nadruk op haar vermeende tekortschietende medewerking, terwijl uitgebreider onderzoek naar het gestelde geweld hiervoor een verklaring had kunnen bieden.¹⁷³ Deze context blijft echter buiten beschouwing.

Ten slotte valt op dat in negen uitspraken helemaal geen onderzoek naar het (vermoeden van) huiselijk geweld heeft plaatsgevonden. In een aantal van deze zaken lijkt dit verband te houden met de afwezigheid van de man, waardoor kennelijk wordt aangenomen dat nader onderzoek niet langer noodzakelijk is.¹⁷⁴ In een andere zaak is het mijns inziens opmerkelijk dat de rechter zelfstandig, op basis van een door de vrouw opgestelde tijdlijn, toetst of sprake is van intieme terreur, zonder dat extern onderzoek wordt verricht, terwijl rechters niet specifiek zijn opgeleid om dergelijke patronen te herkennen.¹⁷⁵

4.3.3 Veiligheid van moeder betrokken in beslissing

In tien uitspraken wordt (het vermeende) huiselijk geweld überhaupt niet betrokken in de beslissing.¹⁷⁶ In zeven van deze zaken wordt eenhoofdig gezag aan de moeder toegekend, waarbij vooral het gebrek aan communicatie en de daarmee samenhangende praktische belemmeringen centraal staan.¹⁷⁷ Hierdoor zou je kunnen stellen dat de rechter niet meer ingaat op de (vermoedens van) huiselijk geweld, omdat het al stukloopt op het ontbreken van communicatie. In twee zaken is het gezamenlijk gezag in stand gelaten. Daarbij lijkt de rechter met name waarde te hechten aan het feit dat beslissingen tot dusver, ondanks de situatie, wel tot stand zijn gekomen.¹⁷⁸ In één zaak is het eenhoofdig gezag aan de vader toegekend.¹⁷⁹ Hoewel hij in Polen is veroordeeld voor huiselijk geweld, oordeelt

¹⁷³ Hof Arnhem-Leeuwarden 24 juli 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:4627.

¹⁷⁴ Zie bijvoorbeeld Rb. Zeeland West Brabant 17 mei 2023 ECLI:NL:RBZWB:2023:3380.

¹⁷⁵ Rb. Rotterdam 14 januari 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:4032.

¹⁷⁶ Zie tabel 2 bijlage 2.

¹⁷⁷ Zie bijvoorbeeld Hof Arnhem-Leeuwarden 30 januari 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:716; Hof Arnhem-Leeuwarden 20 november 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:7334.

¹⁷⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 25 april 2023 ECLI:NL:GHARL:2023:3607; Rb. Den Haag 6 oktober 2025 ECLI:NL:RBDHA:2025:20019.

¹⁷⁹ Rb. Limburg 25 juni 2024 ECLI:NL:RBLIM:2024:5790.

de rechtbank dat contact met de vader in het belang van de kinderen is en dat moeder dit niet uit het oog mag verliezen.

In vijf uitspraken wordt in de beslissing enkel ingegaan op de veiligheid van de kinderen. In drie uitspraken wordt het eenhoofdig gezag aan de moeder toegekend, maar uitsluitend op basis van de veiligheid van de kinderen, bijvoorbeeld omdat zij getuige zijn geweest van het huiselijk geweld, en niet op wat dit (ex-)partnergeweld betekent voor de moeder.¹⁸⁰ In één daarvan wordt expliciet benoemd dat de moeder ‘emotioneel onbeschikbaar’ is en dat de ouders ‘de strijdbijl moeten begraven’, terwijl vaststaat dat de vader huiselijk geweld heeft gepleegd.¹⁸¹ Met deze bewoordingen wordt de indruk gewekt van een wederzijds conflict tussen ouders, waardoor het geweld wordt geneutraliseerd. In de andere zaak wordt, ondanks de angst van de moeder en de betrokkenheid van het ‘veilig verder team’, geoordeeld dat dit de voortzetting van het gezamenlijk gezag niet in de weg staat, omdat geen sprake is van een situatie waarin het kind ‘klem of verloren’ dreigt te raken.¹⁸²

In 21 uitspraken wordt de veiligheid van de moeder als factor in de beslissing betrokken. Het (vermeende) geweld (uit het verleden) wordt genoemd als reden waardoor ouders er niet in slagen om tot overleg te komen en beslissingen te nemen, waardoor gezamenlijk gezag niet mogelijk is. Soms wordt ook de angst van de moeder betrokken.¹⁸³ In zes zaken wordt het verzoek van de moeder tot eenhoofdig gezag, ondanks het meewegen van haar veiligheid, afgewezen. In deze uitspraken wordt het (vermeende) geweld wel benoemd, maar uiteindelijk minder zwaar gewogen dan het belang van het voortzetten van gelijkwaardig ouderschap.

In 25 uitspraken is de veiligheid van de moeder van doorslaggevend belang. In al deze uitspraken wordt het eenhoofdig gezag aan de moeder toegekend. Het valt op dat in deze uitspraken vaak een koppeling wordt gemaakt tussen het welzijn van de moeder en het feit dat spanningen een negatieve impact op de kinderen hebben, en dat het daarom van

¹⁸⁰ Hof Amsterdam 31 oktober 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2572; Hof 's Hertogenbosch 3 oktober 2024 ECLI:NL:GHSHE:2024:3088; Rb. Gelderland 13 februari 2026 ECLI:NL:RBGEL:2026:1032.

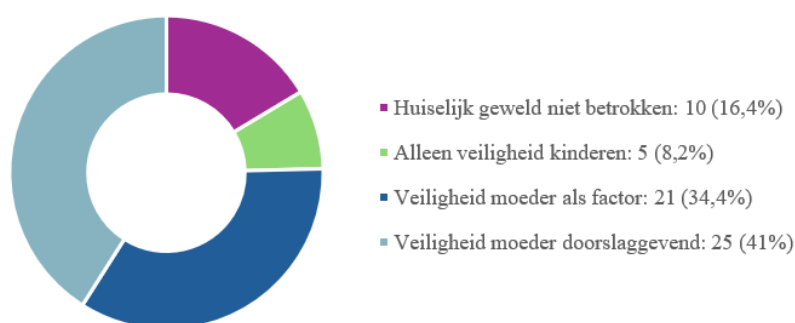
¹⁸¹ Hof Amsterdam 7 november 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2650.

¹⁸² Rb. Den Haag 7 augustus 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:22043.

¹⁸³ Zie bijvoorbeeld Rb. Noord Holland 26 februari 2025 ECLI:NL:RBNHO:2025:2052; Rb. Amsterdam 17 maart 2026 ECLI:NL:RBAMS:2026:2721.

belang is om rust en stabiliteit te creëren.¹⁸⁴ Zo wordt binnen dit kader ruimte gevonden om ook de veiligheid van de moeder als doorslaggevend belang mee te nemen in de beoordeling. In een uitspraak benoemt het hof expliciet dat de veiligheid van de ouder en het kind ‘de eerste en belangrijkste voorwaarde’ is waaraan moet worden voldaan.¹⁸⁵ In vier uitspraken wordt ook, onder aanhaling van het Verdrag van Istanbul, expliciet benoemd dat zowel de veiligheid van het kind als die van de ouder centraal moet staan.¹⁸⁶ In één van deze uitspraken levert het hof ook expliciet kritiek op de eerdere beslissing van de rechtbank, omdat daarin onvoldoende rekening was gehouden met het huiselijk geweld en de bescherming waarop de moeder en de kinderen recht hebben.¹⁸⁷ Het hof is daarbij bovendien kritisch over het feit dat de RvdK de moeder een ‘passieve houding’ en een ‘slachtofferrol’ heeft toegedicht.

Afbeelding 2: Veiligheid van moeder betrokken in de beslissing (n=61)

4.3.4 Alternatieve geschilbeslechting

In verreweg de meeste zaken wordt niet actief gestuurd op alternatieve geschilbeslechting, soms met de overweging dat dit niet gebeurt omdat de vader uit beeld is of dat hij er niet voor openstaat.¹⁸⁸ In negen zaken blijkt wel (expliciet) dat er in het

¹⁸⁴ Zie bijvoorbeeld Rb. Gelderland 17 november 2023 ECLI:NL:RBGEL:2023:6587; Hof 's-Hertogenbosch 27 februari 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:561; Hof Arnhem-Leeuwarden 4 september 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5429.

¹⁸⁵ Hof 's-Hertogenbosch 24 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2079.

¹⁸⁶ Hof 's-Hertogenbosch 31 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2136; Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305; Rb. Rotterdam 30 september 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:13294; Rb. Midden Nederland 22 december 2025 ECLI:NL:RBMNE:2025:6920

¹⁸⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

¹⁸⁸ Zie bijvoorbeeld Rb. Zeeland West Brabant 17 mei 2023 ECLI:NL:RBZWB:2023:3380; Rb. Amsterdam 11 maart 2024 ECLI:NL:RBAMS:2024:1688.

verleden alternatieve geschilbeslechting is ingezet.¹⁸⁹ Daarbij wordt soms opgemerkt dat deze inzet geen effect heeft gehad, en in één uitspraak wordt expliciet benoemd dat het eerdere gebruik van alternatieve geschilbeslechting onvoldoende recht deed aan de noodzakelijke bescherming.¹⁹⁰

In vijf zaken wordt door de rechter wél actief gestuurd op alternatieve geschilbeslechting. In drie van de vijf zaken staat, volgens de rechter, vast dat de vader huiselijk geweld heeft gepleegd. Desondanks acht bijvoorbeeld het Hof ‘s-Hertogenbosch het “zeer wenselijk” dat ouders in een vrijwillig kader werken aan de verbetering van hun onderlinge relatie en deelnemen aan een ouderschapstraject.¹⁹¹ In de andere twee zaken was bij één in ieder geval duidelijk dat in 2017 een huisverbod aan de man was opgelegd.¹⁹²

Verder wordt in vijf uitspraken door de RvdK gestuurd op alternatieve geschilbeslechting. De rechter gaat in deze uitspraken niet mee in het advies van de RvdK. Zo suggereert de RvdK in een uitspraak, waarbij de moeder met de kinderen op een geheim adres verblijft, om met mediation eventueel stappen te zetten in het contact tussen de ouders.¹⁹³ Ook in een andere zaak, waarin de vader is veroordeeld voor ontucht met de destijds minderjarige moeder en sprake is van een ongelijkwaardige verhouding, stelt de RvdK dat hulpverlening de communicatie kan verbeteren.¹⁹⁴

4.3.5 Internationale verdragen

In vier zaken doet de moeder een beroep op het Verdrag van Istanbul, maar gaat de rechter hier in de beslissing niet op in.¹⁹⁵ In twee andere zaken doet de vader een beroep op artikel 8 EVRM, en in één zaak beroept de moeder zich hierop. In geen van deze drie zaken blijkt uit de uitspraak dat de rechter dit beroep heeft meegewogen.

In zeven uitspraken past de rechter het Verdrag van Istanbul wél toe. De eerste uitspraak is van het hof van 24 juli 2025 en gaat uitvoerig op het verdrag in.¹⁹⁶ Het hof benadrukt

¹⁸⁹ Zie bijlage 2 tabel 3.

¹⁹⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

¹⁹¹ Hof ‘s-Hertogenbosch 11 mei 2023 ECLI:NL:GHSHE:2023:1539.

¹⁹² Rb. Den Haag 7 augustus 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:22043.

¹⁹³ Hof Amsterdam 2 april 2024 ECLI:NL:GHAMS:2024:1044.

¹⁹⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 4 september 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5429.

¹⁹⁵ Zie bijlage 2 tabel 4.

¹⁹⁶ Hof ‘s-Hertogenbosch 24 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2079.

dat, ondanks het ontbreken van huiselijk geweld als expliciete factor in de Nederlandse wetgeving over gezag en omgang, het vanzelfsprekend is dat de veiligheid van zowel de ouder als het kind altijd vooropstaat. In deze zaak wordt geoordeeld dat het dwingen van de vrouw tot overleg met de man onverenigbaar is met het verdrag. Ongeveer een week later volgt een vergelijkbare hofuitspraak, waarin opnieuw artikel 31 van het verdrag wordt aangehaald.¹⁹⁷

In een andere uitspraak verwijst het hof naast artikel 31 ook naar een uitspraak van het EHRM, namelijk Kurt t. Oostenrijk.¹⁹⁸ Het hof benoemt de drie noodzakelijke stappen die uit de uitspraak volgen en oordeelt dat de wijze waarop de hulpverlening is vormgegeven onvoldoende bescherming biedt aan moeder en kinderen waarop zij op grond van de verdragen aanspraak hebben. De Rechtbank Rotterdam verwijst in een uitspraak van 30 september 2025 eveneens naar deze stappen van het EHRM.¹⁹⁹

In twee andere uitspraken toetst de rechter aan artikel 8 EVRM naar aanleiding van een beroep van de vader. Het hof oordeelt in beide gevallen dat de inbreuk hierop gerechtvaardigd is, omdat deze noodzakelijk is in het belang van de kinderen.²⁰⁰

4.4 Tussenconclusie

Uit de analyse van 61 uitspraken blijkt dat het verzoek tot eenhoofdig gezag in de overgrote meerderheid van de gevallen wordt toegewezen aan de moeder. Dit bevestigt dat rechters in situaties waarin gezamenlijke besluitvorming langdurig niet mogelijk is, veelal kiezen voor een oplossing waarbij één ouder, in deze zaken doorgaans de moeder, zelfstandig beslissingsbevoegd wordt.

Ten aanzien van de rol van (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders ontstaat echter een meer genuanceerd beeld. Enerzijds blijkt dat de veiligheid van de moeder in een aanzienlijk aantal uitspraken expliciet wordt betrokken en in 24 zaken zelfs doorslaggevend is voor de beslissing om het eenhoofdig gezag toe te kennen. In deze gevallen wordt regelmatig een verband gelegd tussen de veiligheid en het welzijn

¹⁹⁷ Hof 's-Hertogenbosch 31 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2136.

¹⁹⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

¹⁹⁹ Rb. Rotterdam 30 september 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:13294.

²⁰⁰ Hof Amsterdam 18 juli 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:1751; Hof Amsterdam 14 oktober 2025 ECLI:NL:GHAMS:2025:2760.

van de moeder enerzijds en de belangen van de kinderen anderzijds, waardoor binnen het bestaande juridische kader ruimte wordt gevonden om veiligheid zwaar te laten wegen. Ook blijkt dat rechters in enkele (recentere) uitspraken aansluiting zoeken bij internationale normen, zoals het Verdrag van Istanbul en jurisprudentie van het EHRM, waarin veiligheid als eerste en belangrijkste voorwaarde wordt benadrukt.

Anderzijds laat het onderzoek zien dat de rol van huiselijk geweld in een deel van de zaken beperkt zichtbaar is in de motivering. In sommige uitspraken wordt niet of slechts zijdelings ingegaan op (vermoedens van) geweld, bijvoorbeeld wanneer de beslissing reeds wordt gebaseerd op het ontbreken van communicatie. Daarnaast wordt in veel gevallen geen (uitgebreid) onderzoek gedaan naar het gestelde geweld, ook wanneer de moeder hier expliciet melding van maakt. Dit kan ertoe leiden dat de context van mogelijke onveiligheid onvoldoende wordt uitgewerkt in de beoordeling.

Voorts blijkt dat in de wijze van formuleren soms sprake is van een zekere neutralisering van geweld, ook in gevallen waarin geweld door één ouder is vastgesteld. Tegelijkertijd tonen andere uitspraken juist een duidelijke erkenning van de positie van de moeder als slachtoffer en wordt haar veiligheid expliciet beschermd.

Tot slot laat dit onderzoek zien dat slechts in een aantal uitspraken wordt gestuurd op alternatieve geschilbeslechting bij (vermoedens van) huiselijk geweld, desondanks gebeurt het soms toch, zelfs bij ernstig geweld.

Al met al volgt uit dit onderzoek dat de veiligheid van de moeder in de rechtspraak een relevante, en in circa veertig procent van de gevallen een zwaarwegende, factor vormt bij beslissingen over het toekennen van eenhoofdig gezag. De mate waarin deze veiligheid expliciet wordt onderzocht en gemotiveerd, verschilt echter aanzienlijk per zaak. Dit wijst op een zekere inconsistentie in de wijze waarop de (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders wordt meegewogen in de rechterlijke besluitvorming.

Hoofdstuk 5: De Nederlandse familierechtpraktijk in het licht van het internationale toetsingskader

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd hoe de huidige familierechtpraktijk omtrent verzoeken om eenhoofdig gezag en de rol hierin van de veiligheid van de moeder dat is onderzocht in hoofdstuk 4, zich verhoudt tot de eisen die voortvloeien uit het Verdrag van Istanbul en het EVRM, evenals tot de jurisprudentie van het EHRM zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. De analyse beoogt inzicht te bieden in de mate waarin de huidige Nederlandse familierechtpraktijk aan deze eisen voldoet. Deze analyse vormt de inhoudelijke grondslag voor de conclusies die in hoofdstuk 6 worden getrokken.

5.2 Toetsing aan de internationale criteria

5.2.1 Is het (vermoeden van) (ex-)partnergeweld zorgvuldig onderzocht door middel van een risicotaxatie en wordt strafrechtelijke informatie, voor zover relevant, betrokken bij de beoordeling?

Zoals in hoofdstuk 2 is uiteengezet, volgt uit artikel 18 lid 1 van het Verdrag van Istanbul dat het risico op herhaling van geweld moet worden beoordeeld. Artikel 51 lid 1 verplicht staten bovendien ervoor te zorgen dat relevante autoriteiten, waaronder familierechters, beschikken over strafrechtelijke informatie en risicotaxaties. Ook uit de jurisprudentie over de artikelen 3 en 8 EVRM volgt dat een gedegen risicotaxatie noodzakelijk is om te voldoen aan de ‘drie noodzakelijke stappen’ van de Osman-test. Het Verdrag van Istanbul en de EHRM-jurisprudentie specificeren niet door wie de risicotaxatie moet worden uitgevoerd, maar wel dat deze onder andere strafrechtelijk onderzoek kan omvatten en dat het gehele patroon van het geweld in kaart moet worden gebracht.²⁰¹

5.2.1.1 Strafrechtelijke informatie

Uit het jurisprudentieonderzoek volgt dat in 23 zaken vaststaat dat sprake is (geweest) van huiselijk geweld, aangezien in deze zaken een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken. Regelmatig zijn er meerdere veroordelingen, waardoor het geweldspatroon

²⁰¹ EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20 (*I.M./Italië*); EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (*Scuderoni/Italië*).

zichtbaar is en de rechter het herhalingsrisico als reëel kan beschouwen. Tegelijkertijd blijkt uit het onderzoek dat, ondanks eerdere veroordelingen, onderzoek naar de aard, ernst en dynamiek van het geweld soms ontbreekt, waardoor het risico op herhaling onduidelijk blijft. Dit leidt er soms toe dat het gezamenlijk gezag in stand blijft, terwijl het geweldspatroon onvoldoende in kaart is gebracht.²⁰² Dit is problematisch, nu het internationale kader juist een expliciete beoordeling van het herhalingsrisico vereist ter waarborging van de veiligheid.

Hoewel in bijna de helft van de uitspraken strafrechtelijke informatie wordt meegenomen, hangt het, gezien de lijdelijke rol van de familierechter, van de procespartijen of instanties zoals de RvdK of Veilig Thuis af of deze informatie in een specifieke zaak wordt ingebracht. Uit het Verwey-Jonkerrapport volgt dat niet alle advocaten deze informatie aandragen, wat zorgelijk is omdat dit tot ongelijkheid kan leiden.²⁰³ Aangezien deze informatie essentieel is voor een zorgvuldige beoordeling, temeer omdat risicotaxaties in de praktijk beperkt plaatsvinden (waar in de volgende paragraaf nader op wordt ingegaan) en het strafrecht gericht is op waarheidsvinding, ligt het voor de hand om strafrechtelijke informatie structureler te benutten. Scholing van advocaten kan mijns inziens bijdragen aan het vergroten van het bewustzijn van het belang van het inbrengen van strafrechtelijke informatie bij (vermoedens van) huiselijk geweld. Daarnaast is het initiatief van de rechtbank Rotterdam, waar gecombineerde zittingen plaatsvinden om beide rechtsgebieden beter op elkaar af te stemmen, een positieve ontwikkeling die, in lijn met de aanbevelingen van GREVIO, de informatie-uitwisseling tussen strafrecht en familierecht versterkt.²⁰⁴

5.2.1.2 (Het ontbreken van) risicotaxaties

Opvallend is verder dat in slechts elf zaken (zonder strafrechtelijke veroordeling) uitgebreid onderzoek is gedaan naar het huiselijk geweld, waarbij ook de veiligheid van de moeder is betrokken. In slechts twee zaken werd dit onderzoek uitgevoerd door de RvdK. Dit is opmerkelijk, aangezien de veiligheid van de moeder nauw samenhangt met

²⁰² Zie bijvoorbeeld Rb. Rotterdam 14 januari 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:4032.

²⁰³ Lünemann e.a. 2025, p. 19.

²⁰⁴ Zie voor werkwijze rechtbank Rotterdam: <https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken/rechtbank-rotterdam/regels-en-procedures/huiselijk-geweld>; GREVIO 2020, p. 39-41.

het welzijn van het kind.²⁰⁵ Bij onvoldoende onderzoek naar (vermoedens van) geweld tegen de moeder bestaat het risico dat ook het belang van het kind onvolledig wordt beoordeeld, terwijl juist de RvdK hiervoor verantwoordelijk is.

Dit beeld sluit aan bij het Verwey-Jonker rapport, waarin wordt signaleerd dat de RvdK het geweldspatroon in de praktijk slechts beperkt analyseert.²⁰⁶ Als oorzaken worden onder meer tijdsdruk en een gebrek aan specialistische kennis genoemd.²⁰⁷ De RvdK heeft zelf aangegeven alerter te moeten zijn en wil inzetten op trainingen, screeningsinstrumenten, het inschakelen van experts en betere samenwerking met de rechtspraak.²⁰⁸

In de overige negen zaken is het onderzoek uitgevoerd door verschillende instanties. Ondanks dat het positief is dat er gedegen onderzoek is uitgevoerd, wijst dit op een gebrek aan standaardisering. Zowel dit onderzoek als het Verwey-Jonker rapport benadrukken het ontbreken van een gestandaardiseerde risicotaxatie.²⁰⁹ Hierdoor oordelen rechters soms op basis van beperkte of eenzijdige informatie, zonder onafhankelijk en systematisch onderzoek. Dit vergroot het risico dat het structurele karakter van het geweld buiten beeld blijft en de focus ligt op afzonderlijke incidenten, terwijl juist de cumulatie en dynamiek van geweld bepalend zijn voor de risicobeoordeling.

In andere landen wordt bij vermoedens van huiselijk geweld wel standaard een risicotaxatie uitgevoerd. In het Verenigd Koninkrijk vindt bijvoorbeeld verplicht voorafgaand aan de eerste zitting een veiligheidscheck plaats, en in Canada is screening op partnergeweld een vast onderdeel van de procedure.²¹⁰ Dit kan leiden tot beter onderbouwde beslissingen, omdat er meer duidelijkheid bestaat over het (vermeende) huiselijk geweld waardoor slachtoffers beter kunnen worden beschermd. Bovendien is een standaard risicotaxatie meer in lijn met de op de staat rustende verzwaarde beschermingsplicht.²¹¹ Zo stelt Nelles dat dit de onzichtbaarheid van geweld kan ondervangen door geweld aan het licht te brengen in zaken waarin dit eerder niet is

²⁰⁵ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1618.

²⁰⁶ Lünnehan e.a. 2025, p. 22.

²⁰⁷ Lünnehan e.a. 2025, p. 24.

²⁰⁸ Zie voor de verklaring van de RvdK: <https://www.kinderbescherming.nl/themas/g/gezag-en-omgang/gezag-en-omgang-alert-op-dwingende-controle>

²⁰⁹ Lünnehan e.a. 2025, p. 25.

²¹⁰ Barnett 2020, p. 86; Lünnehan e.a. 2025, p. 22.

²¹¹ EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (*Opuz/Turkije*).

opgemerkt.²¹² Daarnaast kan een dergelijke ambtshalve screening mishandelde vrouwen, gezien hun bijzondere kwetsbaarheid, ontlasten van de verantwoordelijkheid om het misbruik zelf aan te kaarten in familierechtprocedures (zie ook paragraaf 5.2.4).²¹³

Concluderend voldoet de Nederlandse praktijk nog niet aan de eis dat (vermoedens van) huiselijk geweld consequent zorgvuldig worden onderzocht met risicotaxaties en dat strafrechtelijke informatie structureel wordt betrokken. Onderzoek vindt wel plaats, maar vaak zonder grondige analyse en zonder uniform instrument. Daarnaast is binnen het onderzoek van de RvdK beperkt aandacht voor de veiligheid van de moeder en het herhalingsrisico. Daardoor wordt, met name bij het ontbreken of beperkt benutten van strafrechtelijke informatie, niet steeds voldaan aan de procedurele onderzoeksplicht van de staat.

5.2.2 Wordt het (ex-)partnergeweld tegen de moeder, inclusief het risico op herhaling, betrokken in de beoordeling, met het oog op haar veiligheid?

Uit artikel 31 van het Verdrag van Istanbul volgt dat rechters bij gezagsbeslissingen rekening moeten houden met huiselijk geweld en dat de uitoefening van het gezag niet ten koste mag gaan van de veiligheid van de moeder. Volgens de in hoofdstuk 2.3 besproken EHRM-jurisprudentie moet daarbij een belangenafweging plaatsvinden waarin de kwetsbaarheid van zowel het kind als de moeder centraal staat.

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat (ex-)partnergeweld en de veiligheid van de moeder niet in alle gevallen en op verschillende wijze in de beoordeling wordt betrokken. Dit laat zien dat de veiligheid van de moeder nog geen consistente factor is in de rechtspraak, wat de door Avontuur en Van Hoof gesignaleerde rechtsonzekerheid bevestigt.²¹⁴ Tegelijkertijd lijkt sinds het eerste GREVIO-rapport, waarin werd geconcludeerd dat (vermoedens van) huiselijk geweld nauwelijks werden betrokken, wel sprake van enige ontwikkeling, nu dit in slechts 10 uitspraken niet gebeurt.²¹⁵

Terugkomend op de spreiding in de mate waarin huiselijk geweld met het oog op de veiligheid van de moeder wordt meegewogen, roept dit de vraag op hoe deze

²¹² Nelles 2024, p. 1036.

²¹³ Idem.

²¹⁴ Avontuur & van Hoof 2024, p. 1621.

²¹⁵ GREVIO 2020, p. 47.

inconsistentie kan worden verminderd. Er kan worden gedacht aan wettelijke verankering, hierover zijn de meningen verdeeld. Ismaïli stelt dat het huidige kader in beginsel voldoende ruimte biedt om de belangen van het kind en de slachtofferouder te beschermen.²¹⁶ Volgens haar ligt de oplossing meer in de invulling van het bestaande kader en de uitvoeringspraktijk vóór, tijdens en na de procedure, denk aan het belang van goed feitenonderzoek. Ook pleit zij voor kennisvergroting en aanpassing van bestaande richtlijnen binnen de rechtspraak.

Hierdoor zou een vaste rechterlijke lijn kunnen ontstaan waarin de koppeling tussen het belang van het kind en de veiligheid van de moeder standaard wordt toegepast. De vraag blijft echter of daarmee ook voldoende recht wordt gedaan aan het zelfstandige recht van de moeder op bescherming tegen geweld. Het Verdrag van Istanbul kan daarbij een rol spelen, maar wordt nog beperkt expliciet betrokken. In zeven uitspraken (sinds medio 2025) wordt het verdrag toegepast door de rechter, waarbij in vier daarvan expliciet wordt benadrukt dat zowel de veiligheid van het kind als die van de ouder centraal moet staan. Dat deze lijn nog niet consequent wordt doorgezet, pleit mijns inziens voor verdere normering, zoals ook door Hendriks en Vledder wordt gesteld.²¹⁷

Dit sluit aan bij bevindingen uit het Verwey-Jonkeronderzoek, waarin advocaten aangeven dat een toetsingskader gebaseerd op het Verdrag van Istanbul kan bijdragen aan een grotere rol van veiligheid in de beoordeling, met name ten aanzien van de moeder.²¹⁸ GREVIO benadrukt bovendien in het meest recente rapport dat geweld tegen vrouwen expliciet in wetgeving moet worden verankerd.²¹⁹ Uit beleidsbrieven blijkt dat de ontwikkeling van een dergelijk toetsingskader serieuzer wordt opgepakt.²²⁰ Wel is van belang dat ook de praktische verbeteringen waarop Ismaïli wijst worden doorgevoerd, zonder betere toepassing in de praktijk zal implementatie van artikel 31 op zichzelf onvoldoende effect hebben.

Al met al is meer consistentie nodig in het meewegen van de veiligheid van de moeder als dragende factor in gezagsbeslissingen. Verdere normering via wetgeving, in

²¹⁶ Ismaïli 2026, p. 1-3.

²¹⁷ Hendriks & Vledder 2026, p. 169.

²¹⁸ Lünnehan e.a. 2025, p. 26.

²¹⁹ GREVIO 2025, p. 39.

²²⁰ Lünnehan & Reijmers 2026, p. 161.

combinatie met verbetering van de uitvoeringspraktijk, lijkt noodzakelijk om te waarborgen dat artikel 31 van het Verdrag van Istanbul daadwerkelijk wordt nageleefd.

5.2.3 Wordt de inzet van alternatieve vormen van geschilbeslechting vermeden wanneer sprake is van (ex-)partnergeweld?

Op grond van artikel 48 lid 1 van het Verdrag van Istanbul zijn verplichte vormen van alternatieve geschilbeslechting verboden bij (vermoedens van) huiselijk geweld, aangezien slachtoffers zich niet in een gelijkwaardige positie bevinden ten opzichte van de dader.

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat rechters in de meeste gevallen niet sturen op alternatieve geschilbeslechting, op vijf uitspraken na. Dit wijst erop dat artikel 48, eerste lid, doorgaans wordt nageleefd. Dit beeld wijkt af van GREVIO en Verwey-Jonker rapport, waarin juist wordt gesignaleerd dat vaak wél wordt aangestuurd op dergelijke geschilbeslechting.²²¹ Dit kan worden verklaard door de afbakening van dit onderzoek, dat uitsluitend ziet op uitspraken waarin expliciet op dergelijke geschilbeslechting wordt aangestuurd.

Niettemin is het zorgelijk dat in enkele zaken toch wordt aangestuurd op alternatieve geschilbeslechting ondanks (vermoedens van) huiselijk geweld. Het onderzoek laat zien dat dit door zowel de RvdK als de rechter nog niet altijd wordt herkend als contra-indicatie. Dit duidt op een kennistekort en onderstreept het belang van verdere scholing. Bovendien wordt slechts in één uitspraak expliciet benoemd dat het (in het verleden) inzetten van alternatieve geschilbeslechting onvoldoende recht doet aan de noodzakelijke bescherming.²²²

Een mogelijke oplossing is een verplichte voorafgaande screening op huiselijk geweld, bijvoorbeeld met een met risicotaxatie-instrument.²²³ Daarmee kan worden voorkomen dat alternatieve geschilbeslechting wordt ingezet in onveilige situaties en blijft deze beperkt tot gevallen waarin sprake is van gelijkwaardigheid tussen partijen.

²²¹ GREVIO 2025, p. 42-43; Lünne-man e.a. 2025, p. 16-17, 23.

²²² Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

²²³ Pichard 2023, p. 570, 573; Lünne-man e.a. 2025, p. 23.

Concluderend, hoewel de naleving van artikel 48, eerste lid, overwegend positief lijkt, valt op dat slechts in één uitspraak expliciet wordt benadrukt dat alternatieve geschilbeslechting niet dient te worden ingezet bij (vermoedens van) huiselijk geweld. Dit suggereert dat, verdere verankering en bewustwording in de praktijk noodzakelijk is.

5.2.4 Wordt revictimisatie en het gebruik van genderstereotyperingen in de uitspraak voorkomen?

Uit artikel 18, derde lid, van het Verdrag van Istanbul volgt dat maatregelen moeten worden genomen om revictimisatie te voorkomen. Dit impliceert dat dienstverleners gendersensitief moeten optreden en zo veel mogelijk moeten voorkomen dat slachtoffers hun ervaringen herhaaldelijk moeten vertellen. Daarnaast volgt uit de EHRM-jurisprudentie dat op grond van artikel 14 EVRM, juist omdat huiselijk geweld vrouwen onevenredig vaak treft, op de staat een verhoogde verantwoordelijkheid rust om hen te beschermen. In *Luca t. Moldavië* wordt benadrukt dat ook woordgebruik discriminerend kan zijn, bijvoorbeeld wanneer slachtoffers als ‘overdramatisch’ worden neergezet of geweld wordt gebagatelliseerd als louter ‘familiale misverstanden’.

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat in de meeste zaken de zorgen van de moeder serieus worden genomen en haar angst wordt erkend. Positief is bovendien dat in één uitspraak expliciet kritiek wordt geuit op de RvdK, omdat de moeder zonder onderzoek naar de veiligheidssituatie ten onrechte een ‘passieve houding’ en een ‘slachtofferrol’ was toegedicht.²²⁴

Tegelijkertijd zijn er ook uitspraken waarin de voorgeschiedenis van geweld wordt geneutraliseerd tot een conflict tussen beide ouders. Zo wordt in een zaak opgemerkt dat de ouders de strijdbijl moeten begraven en wordt de moeder emotioneel onbeschikbaar genoemd, terwijl vaststaat dat zij slachtoffer is geweest van huiselijk geweld.²²⁵ Dit hangt samen met bevindingen uit Amerikaans onderzoek naar de psychologische ontkenning van geweld, waaruit blijkt dat de menselijke geest geneigd is geweld te negeren, met als risico dat het wordt geneutraliseerd.²²⁶ Professionals dienen hierin te worden getraind,

²²⁴ Hof Arnhem-Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305.

²²⁵ Hof Amsterdam 7 november 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2650.

²²⁶ Meier 2022, p. 871-874.

zodat zij zich richten op de feiten en hun vooroordelen voortdurend kritisch bevragen. Ook het achterwege laten van onderzoek naar gestelde veiligheidssituaties kan als bagatellisering worden gezien, omdat daarmee essentiële context buiten beschouwing blijft en het risico ontstaat dat moeders ten onrechte als niet-coöperatief worden neergezet. Door het geweld niet te erkennen of te onderzoeken, lopen moeders het risico op secundaire victimisatie, verergering van traumagerelateerde klachten en nieuwe traumatische ervaringen.²²⁷

Daarnaast kan ook het herhaaldelijk starten van procedures bijdragen aan secundaire victimisatie en zelfs revictimisatie, omdat moeders telkens opnieuw hun ervaringen moeten delen en opnieuw worden geconfronteerd met triggers die samenhangen met de vader. In dertien uitspraken wordt dit probleem expliciet benoemd. Daarbij wordt procederen onder meer beschreven als middel om controle te behouden, de moeder financieel uit te putten of het conflict in stand te houden. In twee uitspraken erkennen rechters bovendien expliciet dat voortdurende blootstelling aan juridische procedures de traumaverwerking belemmert.²²⁸

Het onderzoek laat daarmee zien dat procederen in sommige zaken wordt ingezet als voortzetting van controle en mishandeling. Wanneer die signalering ontbreekt, is dit echter niet zichtbaar in de uitspraak, zodat de omvang van dit fenomeen op basis van dit onderzoek niet kan worden vastgesteld. Dat het probleem speelt, blijkt wel uit het feit dat het in circa twintig procent van de zaken expliciet wordt benoemd. Dit sluit aan bij buitenlands en Nederlands empirisch onderzoek naar de inzet van familierechtelijke procedures als controlemiddel.²²⁹

Uit het voorgaande volgt dat de onderzochte praktijk niet steeds in overeenstemming is met artikel 18 van het Verdrag van Istanbul en artikel 14 EVRM. Het onvoldoende voorkomen van secundaire victimisatie en het soms bagatelliseren of niet onderzoeken van huiselijk geweld wijzen erop dat een consistente gendersensitieve en slachtoffergerichte benadering ontbreekt. Daardoor bestaat het risico dat de staat

²²⁷ Hendriks & Mansvelt 2025, p. 61-62.

²²⁸ Hof 's-Hertogenbosch 24 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2079; Hof 's-Hertogenbosch 31 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2136.

²²⁹ Wilde, Sheeran & Douglas 2023, p. 764-791; Klapwijk, van Doorn & Aarten 2026, p. 153-154.

tekortschiet in zijn beschermingsplicht en moeders indirect discrimineert. Hierdoor lopen moeders, juist in situaties waarin zij bescherming van de staat behoeven, het risico opnieuw slachtoffer te worden, ditmaal door het systeem zelf.

Hoofdstuk 6: Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag:

“Op welke wijze houden Nederlandse familierechters bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag rekening met de veiligheid van moeders wanneer sprake is van (vermoedens van) huiselijk geweld, en in hoeverre is deze praktijk in overeenstemming met het Verdrag van Istanbul en het EVRM?”

Allereerst is vastgesteld dat uit het internationale kader meerdere verplichtingen voor de Nederlandse staat voortvloeien ten aanzien van het meewegen van de veiligheid van de moeder bij gezagsbeslissingen in situaties van (vermoedens van) huiselijk geweld. Ondanks de beperkte aandacht voor huiselijk geweld en de positie van moeders als slachtoffers van (ex-)partnergeweld in de parlementaire geschiedenis, blijkt dat de open normen van de artikelen 1:251a en 1:253n BW in beginsel ruimte bieden om (vermoedens van) huiselijk geweld en de veiligheid van moeders in de beoordeling te betrekken. De mate waarin deze factoren daadwerkelijk worden meegewogen, is echter in sterke mate afhankelijk van de wijze waarop de rechter deze normen invult.

Uit het jurisprudentieonderzoek volgt dat in een aanzienlijk deel van de uitspraken de veiligheid van moeders wordt betrokken en in circa veertig procent van de zaken zelfs doorslaggevend is voor de beslissing om eenhoofdig gezag toe te kennen. In deze gevallen wordt veelal een expliciete koppeling gemaakt tussen de veiligheid en het welzijn van de moeder enerzijds en het belang van het kind anderzijds, waardoor binnen het bestaande kader ruimte wordt gevonden om veiligheidsaspecten zwaar te laten wegen.

Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat deze praktijk niet uniform is. In veel gevallen wordt geen (uitgebreid) onderzoek gedaan naar het gestelde geweld, ook wanneer de moeder hier expliciet melding van maakt. Hierdoor bestaat het risico dat de specifieke dynamiek van huiselijk geweld onvoldoende wordt onderkend. Bovendien verschilt de mate waarin de veiligheid expliciet wordt gemotiveerd aanzienlijk per zaak. In sommige uitspraken wordt het geweld gereduceerd tot een ‘conflict’ tussen ouders of speelt het slechts indirect een rol als oorzaak van gebrekkige communicatie. Deze variatie in benadering leidt tot rechtsonzekerheid.

In het licht van het internationale kader blijkt dat de Nederlandse praktijk op meerdere punten tekortschiet. Met name het ontbreken van structurele en systematische risicotaxaties vormt een belangrijk knelpunt, terwijl zowel het Verdrag van Istanbul als de jurisprudentie van het EHRM vereisen dat (vermoedens van) huiselijk geweld en het risico op herhaling consequent en zorgvuldig worden onderzocht. Er vindt doorgaans wel onderzoek plaats, maar dit is vaak beperkt en het ontbreekt aan het gebruik van gestandaardiseerde instrumenten. Hierdoor ontstaat veelal onvoldoende inzicht in de aard, ernst en samenhang van het geweld, hetgeen een adequate beoordeling van het veiligheidsrisico belemmert. Daarnaast wordt strafrechtelijke informatie niet altijd ingebracht door partijen of andere instanties. Dit kan leiden tot een onvolledig beeld van de situatie en staat op gespannen voet met de internationale verplichting om alle relevante informatie actief te benutten.

Ook blijkt dat meer uniformiteit nodig is in het meewegen van de veiligheid van de moeder als dragende factor in de gezagsbeslissing. Hoewel in recente rechtspraak vaker expliciet aansluiting wordt gezocht bij het Verdrag van Istanbul, waarin wordt benadrukt dat de veiligheid van zowel de moeder als het kind voorop moet staan, is deze ontwikkeling nog onvoldoende bestendig.

Ten aanzien van alternatieve geschilbeslechting zijn rechters overwegend terughoudend, maar worden in enkele gevallen toch trajecten ingezet ondanks (vastgesteld) geweld. Dit wijst op een gebrek aan eenduidige toepassing van het verbod en onderstreept het belang van betere signalering en kennis over de implicaties van huiselijk geweld.

Tot slot tonen de uitspraken dat gendersensitiviteit en het voorkomen van revictimisatie nog niet in alle gevallen zijn gewaarborgd. Hoewel in veel uitspraken de angst van de moeder wordt erkend, zijn er ook voorbeelden waarin geweld wordt gebagatelliseerd of waarin moeders als ‘niet-coöperatief’ worden gekwalificeerd zonder dat de onderliggende veiligheidssituatie voldoende wordt onderzocht. Tevens blijkt dat er meer aandacht nodig is voor het voorkomen van secundaire victimisatie als gevolg van herhaald procederen.

Concluderend kan worden vastgesteld dat Nederlandse familierechters in zekere mate rekening houden met de veiligheid van moeders bij beslissingen over het al dan niet toekennen van eenhoofdig gezag in situaties van (vermoedens van) huiselijk geweld,

maar dat dit nog niet consistent genoeg als dragende factor gebeurt. Hierdoor is de huidige praktijk onvoldoende in overeenstemming met het Verdrag van Istanbul en het EVRM. Met name het ontbreken van structurele en systematische risicotaxaties vormt een wezenlijk knelpunt. Het verdient daarom prioriteit om dit te ondervangen, bijvoorbeeld door een duidelijk belegde taak bij de RvdK of een andere instantie, in combinatie met het structureel inbrengen van strafrechtelijke informatie. Daarbij verdient aansluiting bij systemen in het Verenigd Koninkrijk en Canada, waar risicotaxaties verplicht zijn, nadrukkelijke overweging.

Daarnaast is een fundamentele tendensverandering noodzakelijk. Het op zichzelf staande recht van moeders op bescherming tegen geweld dient specifiek erkend te worden, in plaats van dat dit recht afhankelijk wordt gesteld van de vraag of de onveiligheid van de moeder samenvalt met die van het kind. Dit vergt een expliciete wettelijke verankering van artikel 31 van het Verdrag van Istanbul, aangevuld met richtlijnen binnen de rechtspraak, evenals betere scholing van professionals om de dynamiek van huiselijk geweld te herkennen en adequaat te wegen.

Deze aanbevelingen hangen nauw met elkaar samen: alleen door een samenhangende en fundamentele herijking kan mijns inziens daadwerkelijk vooruitgang worden geboekt, halve maatregelen zullen daarvoor onvoldoende zijn.

Literatuurlijst

Antokolskaia 2011

M.V. Antokolskaia, 'Co-ouderschap in Nederland: eindelijk duidelijkheid!', *Justitiële verkenningen* 6/2011, p. 9-19.

Avontuur 2022

G.A.P. Avontuur, 'Het negeren van huiselijk geweld is een systeemfout bij de aanpak van 'complexe' scheidingen', *Nederlands Juristenblad* 2022/2696, p. 3128-3135.

Avontuur 2024

G.A.P. Avontuur, 'Huiselijk geweld, gezag en omgang: Art. 31 van het Verdrag van Istanbul en de positieve verplichtingen onder art. 2, 3 en 8 EVRM', *Tijdschrift voor Relatierecht en Praktijk*, p. 45-48.

Avontuur & Van Hoof 2024

G.A.P. Avontuur & M.J. van Hoof, 'Gezag en omgang in de context van dwingende controle/intieme terreur', *Nederlands Juristenblad* 2024/1302, p. 1617-1623.

Barnett 2020

A. Barnett, 'Domestic abuse and private law children cases: a literature review', *Ministry of Justice Analytical Series* 2020, p. 1-171.

Boerefijn & Loenen 2009

I. Boerefijn & T. Loenen, 'Positieve verplichtingen bij vrouwenmishandeling', *NJCM-Bulletin* 2009/7, p. 758-780.

Boerefijn 2017

I. Boerefijn, 'Het Verdrag van Istanbul: Een nieuw instrument voor het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld', *Nederlands Tijdschrift voor de Mensenrechten* 2017/30, p. 379-395.

Bruning, Van den Brink & Punselie 2024

M.R. Bruning, Y. van den Brink & E.C.C. Punselie (red.), *Jeugdrecht en jeugdhulp*, Tiende herziene druk, Den Haag: SDU 2024.

Ten Boom & Wittebrood 2019

A. ten Boom & K. Wittebrood, *De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-1.

Choudhry & Herring 2006

S. Choudhry & J. Herring, 'Righting domestic violence', *International Journal of Law, Policy and the Family* 2006, p. 95-119.

Dijksterhuis 2025

B. Dijksterhuis, 'Scuderoni t. Italië (EHRM, 6045/24) – Partnergeweld in het licht van art. 3 en 8 EVRM en het Verdrag van Istanbul', *EHRC Updates* 2025.

Dijkstra 2024

S. Dijkstra, 'Dwingende controle borgen in het relatierecht een noodzakelijke uitdaging', *Tijdschrift relatierecht en praktijk* 2024/5, Den Haag: SDU, p. 38-44.

EHRM 2023

EHRM, *Factsheet – Domestic violence*, Raad van Europa 2023.

Gerards e.a. 2005

J.H. Gerards e.a., *EVRM Rechtspraak en Commentaar*, Den Haag: SDU 2005.

Gijselaar & Samadi 2024

E.C. Gijselaar & M. Samadi, 'Van genderneutraliteit naar gendersensitiviteit: de invloed van positieve verplichtingen op de aanpak van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen', *Boom Strafbblad* 5(3), p. 174-188.

De Graaf 2003

J.H. de Graaf, 'De modernisering van het ouderlijk gezag: De afgelopen twee decennia', *Advocatenblad* 2003/18, p. 792-794.

GREVIO 2011

GREVIO, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, Raad van Europa 2011.

GREVIO 2020

GREVIO, *GREVIO's evaluatierapport: inzake wettelijke en andere maatregelen ter uitvoering van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (het Verdrag van Istanbul)*, Raad van Europa 2020.

GREVIO 2022

GREVIO, *Mid-term Horizontal Review of GREVIO baseline evaluation reports*, Raad van Europa 2022.

GREVIO 2025

GREVIO, *GREVIO'S First thematic evaluation report. Building trust by delivering support, protection and justice*, Raad van Europa 2025.

Ter Haar & Bruning 2025

J.H.M. ter Haar & M.R. Bruning, in: *T&C BW*, commentaar op art. 1:247 BW, in: *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Kluwer 2025.

Hendriks 2025

A Hendriks, 'Rekening houden met huiselijk geweld in beslissingen over gezag en omgang: de noodzaak van de implementatie van artikel 31 Verdrag van Istanbul in het Nederlandse familierecht', *UCERF symposium reeks 19*, p. 21-36.

Hendriks & Maas-van Weert 2026

A. Hendriks & W. Maas-van Weert, 'Mediation en gezamenlijke trajecten als norm bij huiselijk geweld? Artikel 48 lid 1 Verdrag van Istanbul en de praktijk van het Nederlandse familierecht', *FJR* 2026/4, p. 140-148.

Hendriks & Mansvelt 2025

A. Hendriks & M. Mansvelt, 'Trauma-geïnformeerd werken in huiselijk-geweldzaken: het begint met de erkenning van het geweld', *Justitiële Verkenningen: Documentatieblad van het Ministerie van Justitie* 2025, 51(1), p. 61-62.

Hendriks & Vledder 2025

A. Hendriks & I. Vledder, *Met liefde heeft het niets te maken: Over het herkennen en stoppen van intieme terreur*, Amsterdam: Uitgeverij Cargo 2025.

Hendriks & Vledder 2026

A. Hendriks & I. Vledder, 'Paradigmawisseling in het familierecht, of (nog) niet?' *FJR* 2026/4, p. 163-169.

Ismaili 2026

N. Ismaili, *Position paper N. Ismaili t.b.v. rondetafelgesprek: Het belang van het kind bij huiselijk geweld en femicide d.d. 22 januari 2026*, Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid 2026.

Jansen in: GS Personen- en familierecht, art. 1:307 BW, aant. 1

I. Jansen, 'art. 1:307 BW, aant. 1', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer.

De Jong 2017

T. de Jong, *Procedurele waarborgen in materiële EVRM-rechten*, Deventer: Wolters Kluwer 2017.

Karakaş 2024

A. I. Karakaş, *Violence Against Women under European Human Rights Law*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing 2024.

Klapwijk, van Doorn & Aarten 2026

J.A. Klapwijk, J. van Doorn & P.G.M. Aarten, 'Wat als geweld niet meetelt? Een empirische verkenning naar de ervaringen van slachtoffers van (ex-)partnergeweld binnen het Nederlandse familierecht', *FJR* 2026/4, p. 149-156.

Kok 2008

J. Kok, 'Gelijkwaardig ouderschap', *FJR* 2008/98.

Kostense e.a. 2025

L. Kostense e.a., 'Tussen werkelijkheid en weergave: een vergelijking van de rechtswetenschappelijke methoden van rechtspraakonderzoek via rechtspraak.nl en dossieronderzoek bij gerechtelijke instanties', *NJB* 2025/2339, p. 2590-2598.

De Kruijf, T&C BW, art. 1:251a BW, aant. 3

M.P. de Kruijf, 'Commentaar op art. 1:251a BW, aant. 3', *Tekst & Commentaar Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer.

De Kruijf, T&C BW, art. 1:251a BW, aant. 4

M.P. de Kruijf, 'Commentaar op art. 1:251a BW, aant. 4', *Tekst & Commentaar Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer.

De Kruijf, T&C BW, art. 1:253n BW, aant. 2

M.P. de Kruijf, 'Commentaar op art. 1:253n BW, aant. 2', *Tekst & Commentaar Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer.

Lückers, T&C PFR, art. 8 EVRM, aant. 14

M.L.C.C. Lückers, 'Commentaar op art. 8 EVRM, aant. 14', *Tekst & Commentaar Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer.

Lünnemann & Lünneman 2024

K.D. Lünnemann & M.K.M. Lünnemann, *Als contact niet vanzelfsprekend is na scheiding*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2024.

Lünneman 2025

K. Lünneman, 'Patronen van geweld in intieme relaties en femicide', *Justitiële verkenningen* 51 nr. 3, Den Haag: Boom Juridisch 2025, p. 93-103.

Lünnemann e.a. 2025

K.D. Lünnemann e.a. *Waar geweld uit beeld raakt*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2025.

Lünneman & Reijmers 2026

K.D. Lünnemann & E. Reijmers, 'Bouwen aan vertrouwen in het familierecht', *FJR* 2026/4, p. 157-162.

Meier 2022

J.S. Meier, 'Denial of Family Violence in Court: An Empirical Analysis and Path Forward for Family Law', *The Georgetown Law Journal* (110) 2022, p. 835-898.

Myjer 2021

B.E.P. Myjer, 'EHRM 15 juni 2021, nr.62903/15 (*Kurt/Oostenrijk*) m.nt. B.E.P. Myjer', *NJ* 2021/382.

Nelles 2024

J. Nelles, 'Losing sight of the abuse: how and why women's and children's rights are violated in child contact decisions after intimate partner violence in Europe', *The International Journal of Human Rights* 2024-6, p. 1030-1052

Niemi, Peroni & Stoyanova 2020

J. Niemi, L. Peroni, V. Stoyanova, *The Istanbul Convention as a response to violence against women in Europe*, International Law and Violence Against Women, Londen: Routledge 2020.

Van Paassen 2026

D. van Paassen, 'Wetten geworteld in het patriarchaat; Hoe de rechtskloof een rol speelt bij femicide', *De Groene Amsterdammer* 7 januari 2026.

Peters & Smits 2023

R. Peters & S. Smits, *Onderzoeksrapport: Vaststellen omgang en gezag tussen (ex-)partners met een achtergrond van huiselijk geweld*, Amsterdam: ALC 2023.

PHGSG 2024

PHGSG, Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag, Den Haag: CBS 2024.

Pichard 2023

M. Pichard, 'Article 48: Prohibition of mandatory alternative dispute resolution processes or sentencing', *Preventing and combating violence against women and domestic violence: a commentary on the Istanbul Convention*, Northampton: Edward Elgar Publishing 2023.

Pieters 2024

I.J. Pieters, 'Hoofdverblijf en co-ouderschap: samen sterker!', *EB* 2024/39, p. 103-109.

Punselie, GS PFR, art. 1:247 BW, aant. 6.

E.C.C. Punselie, 'Commentaar op 1:247 BW, aant 6', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Punselie, GS PFR, art. 1:251a BW, aant. 1.2.

E.C.C. Punselie, 'Commentaar op 1:251a BW, aant. 1', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Punselie, GS PFR, art. 1:253a BW, aant. 1.

E.C.C. Punselie, 'Commentaar op 1:253a BW, aant. 1', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Punselie, GS PFR, art. 1:253n BW, aant. 1.

E.C.C. Punselie, 'Commentaar op 1:253n BW, aant. 1', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Punselie, GS PFR, art. 1:253n BW, aant. 3.

E.C.C. Punselie, 'Commentaar op 1:253n BW, aant. 3', *Groene Serie Personen- en familierecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Schild 2012

A.J.P. Schild, *De invloed van het EVRM op het ondernemingsrecht* (Instituut voor Ondernemingsrecht nr. 91), Deventer: Wolters Kluwer 2012.

Schonewille 2009

F. Schonewille, 'De Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding is een feit: exit klassieke omgangsregeling!', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2009/6800, p. 430- 442.

Riccardi 2023

A. Riccardi , 'Article 18: General obligations', *Preventing and combating violence against women and domestic violence: a commentary on the Istanbul Convention*, Northampton: Edward Elgar Publishing 2023.

RSJ 2024

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Kind-onveiligheid in complexe (ex-) partnerrelaties*, Den Haag: RSJ 2024.

De Ruiter & van Pol 2017

C. de Ruiter & B. van Pol, 'Mythen over conflictscheidingen: Een onderzoek naar de kennis van juridische en sociale professionals', *Family & Law*, mei 2017, p. 1-22.

De Ruiter, Marzolla & Ramakers 2020

C. de Ruiter, M. Marzolla & N. Ramakers, 'De conflictscheiding als complexe gezinsproblematiek. Waarom screening op huiselijk geweld essentieel is', *Pedagogiek* 2020, 40(2), p. 205-231.

Van Teeffelen 2006

P.A.J. Th. van Teeffelen, 'Over ouderschapsplannen, gelijkwaardig ouderschap en andere schone voornemens', *EB* 2006/57, p. 1-7.

De Vaan, Harthoorn & Martina 2021

K. de Vaan, H. Harthoorn & K. Martina, 'Gendersensitiviteit in de Nederlandse aanpak van huiselijk geweld, Nadere concretisering van de GREVIO-aanbevelingen', Amsterdam: Beleidsonderzoek Regioplan 2021.

Valerio 2026

F. Valerio, 'Reframing Institutional Responsibility for Gender-Based Violence Against Women: Feminist Legal Theory, International Law and Due Diligence', *Violence Against Women* 2026, p. 1-17.

Wilde, Sheeran & Douglas 2023

S. Wilde, N. Sheeran & H. Douglas, 'The psychological impact on mothers who have experienced domestic violence when navigating the family court system: a scoping review', *Psychiatry, Psychology and Law* 2023(31), afl. 4, p. 764-791.

De Wildt 2025

R. de Wildt e.a. *Wanneer het thuis onveilig is*, Rotterdam: Hogeschool Rotterdam Uitgeverij 2025.

Youssef & el Ouarit 2025

D. Youssef & O. el Ouarit, ‘Opgroeien in onveiligheid is ook kindermishandeling – huiselijk geweld in het Nederlandse familie- en jeugdrecht in het licht van General Comment 13’, *Tijdschrift voor Jeugdrecht* 2025/ 4, Den Haag: Boom Juridisch.

Van der Zon 2026

K. van der Zon, ‘Gelijkwaardig ouderschap en de verdeling van zorgtaken: trekken moeders aan het kortste eind?’, *UCERF symposium reeks* 20, p. 63-77.

Parlementaire documenten

Handelingen I 1997/98, 23714, nr. 3.

Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3 (MvT).

Kamerstukken II 2006/07, 30145, nr. 26.

Handelingen II 2006/07, 30145, nr. C.

Kamerstukken II 2014/15, 34038, nr. 3. (MvT)

Kamerstukken II 2014/15, 34038, nr. 7.

Jurisprudentielijst

Europees Hof voor de Rechten van de Mens:

EHRM 28 oktober 1998, nr. 23452/94, (Osman/the United Kingdom).
EHRM 12 september 2008, nr. 71127/01 (Bevacqua and S./Bulgarije).
EHRM 9 juni 2009, nr. 33401/02 (Opuz/Turkije).
EHRM 9 juli 2019, nr. 41261/17 (Volodina/Rusland).
EHRM 24 oktober 2019, nr. 32949/17 (J.D. en A/Verenigd Koninkrijk).
EHRM 3 september 2020, nr. 17496/19 (Levchuk/Oekraïne).
EHRM 15 juni 2021, nr. 62903/15 (Kurt/Oostenrijk).
EHRM 14 december 2021, nr. 55974/16 (Tunikova e.a./Rusland).
EHRM 16 juni 2022, nr. 23735/19 (De Giorgi/Italië).
EHRM 7 juli 2022, nr. 32715/19 (M.S./Italië),
EHRM 10 november 2022, nr. 25426/20 (I.M./Italië).
EHRM 17 oktober 2023, nr. 15646/18 (Bîzdîga/Moldavië).
EHRM 17 oktober 2023, nr. 55351/17 (Luca/Moldavië).
EHRM 23 september 2025, nr. 6045/24 (Scuderoni/Italië).
EHRM 22 januari 2026, nr. 35767/23 (J.S./Slowakije).

Nederlandse rechtspraak:

HR 4 mei 1984, NJ 1985/510.
HR 21 maart 1986, NJ 1986/585.
HR 21 mei 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL7407.
Hof 's Hertogenbosch 1 maart 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BP6694.
Hof 's-Hertogenbosch 15 oktober 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3201.
Hof Amsterdam 22 december 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3624.
Hof Arnhem-Leeuwarden 21 januari 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:771.
Hof Arnhem-Leeuwarden 10 juni 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:5781.
Hof Arnhem-Leeuwarden 4 november 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:10347.
Hof Arnhem-Leeuwarden 16 november 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:10770.

Hof Arnhem-Leeuwarden 23 december 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:11968.

Hof Arnhem-Leeuwarden 25 april 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:3499.

Hof 's-Hertogenbosch 11 mei 2023, ECLI:NL:GHSHE:2023:1539.

Hof Arnhem-Leeuwarden 5 november 2024, ECLI:NL:GHARL:2024:6765.

Bijlage 1: uitspraken jurisprudentieonderzoek (genummerd)

Relevante uitspraken artikel 1:251a BW (15 totaal)

Gerechtshoven

1. Hof Amsterdam 31 oktober 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2572
2. Hof Amsterdam 7 november 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2650
3. Hof Amsterdam 7 november 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:2667
4. Hof Arnhem-Leeuwarden 30 januari 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:716
5. Hof Amsterdam 2 april 2024 ECLI:NL:GHAMS:2024:1044
6. Hof Arnhem-Leeuwarden 16 juli 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:4668
7. Hof 's-Hertogenbosch 27 februari 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:561
8. Hof Amsterdam 15 juli 2025 ECLI:NL:GHAMS:2025:1810
9. Hof Arnhem-Leeuwarden 24 juli 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:4627
10. Hof Arnhem-Leeuwarden 4 september 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5429
11. Hof Arnhem-Leeuwarden 20 november 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:7334
12. Hof Amsterdam 20 januari 2026 ECLI:NL:GHAMS:2026:123

Rechtbanken

13. Rb. Gelderland 17 november 2023 ECLI:NL:RBGEL:2023:6587
14. Rb. Zeeland-West-Brabant 30 augustus 2024 ECLI:NL:RBZWB:2024:6104
15. Rb. Gelderland 13 februari 2026 ECLI:NL:RBGEL:2026:1032

Relevante uitspraken artikel 1:253n BW (46 totaal)

Gerechtshoven

16. Hof Arnhem Leeuwarden 25 april 2023 ECLI:NL:GHARL:2023:3607
17. Hof 's Hertogenbosch 11 mei 2023 ECLI:NL:GHSHE:2023:1539
18. Hof Amsterdam 11 juli 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:1619
19. Hof Amsterdam 18 juli 2023 ECLI:NL:GHAMS:2023:1751
20. Hof Amsterdam 2 januari 2024 ECLI:NL:GHAMS:2024:2
21. Hof 's Hertogenbosch 2 mei 2024 ECLI:NL:GHSHE:2024:1557
22. Hof Amsterdam 7 mei 2024 ECLI:NL:GHAMS:2024:1256
23. Hof 's Hertogenbosch 3 oktober 2024 ECLI:NL:GHSHE:2024:3088

24. Hof Arnhem Leeuwarden 5 november 2024 ECLI:NL:GHARL:2024:6765
25. Hof Den Haag 16 april 2025 ECLI:NL:GHDHA:2025:696
26. Hof Arnhem Leeuwarden 1 mei 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:2729
27. Hof 's Hertogenbosch 15 mei 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:1343
28. Hof Amsterdam 27 mei 2025 ECLI:NL:GHAMS:2025:1373
29. Hof 's Hertogenbosch 24 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2077
30. Hof 's Hertogenbosch 24 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2079
31. Hof 's Hertogenbosch 31 juli 2025 ECLI:NL:GHSHE:2025:2136
32. Hof Arnhem Leeuwarden 28 augustus 2025 ECLI:NL:GHARL:2025:5305
33. Hof Amsterdam 14 oktober 2025 ECLI:NL:GHAMS:2025:2760

Rechtbanken

34. Rb. Zeeland West Brabant 17 mei 2023 ECLI:NL:RBZWB:2023:3380
35. Rb. Den Haag 23 juni 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:9497
36. Rb. Den Haag 7 augustus 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:22043
37. Rb. Amsterdam 29 augustus 2023 ECLI:NL:RBAMS:2023:5594
38. Rb. Den Haag 14 november 2023 ECLI:NL:RBDHA:2023:19046
39. Rb. Amsterdam 6 februari 2024 ECLI:NL:RBAMS:2024:553
40. Rb. Amsterdam 11 maart 2024 ECLI:NL:RBAMS:2024:1688
41. Rb. Limburg 25 juni 2024 ECLI:NL:RBLIM:2024:5790
42. Rb. Noord Nederland 12 juli 2024 ECLI:NL:RBNNE:2024:3018
43. Rb. Rotterdam 14 januari 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:4032
44. Rb. Amsterdam 27 januari 2025 ECLI:NL:RBAMS:2025:693
45. Rb. Noord Holland 26 februari 2025 ECLI:NL:RBNHO:2025:2052
46. Rb. Zeeland West Brabant 4 april 2025 ECLI:NL:RBZWB:2025:1947
47. Rb. Noord Holland 9 mei 2025 ECLI:NL:RBNHO:2025:5118
48. Rb. Zeeland West Brabant 19 mei 2025 ECLI:NL:RBZWB:2025:2979
49. Rb. Zeeland West Brabant 23 mei 2025 ECLI:NL:RBZWB:2025:3295
50. Rb. Den Haag 7 juli 2025 ECLI:NL:RBDHA:2025:17291
51. Rb. Rotterdam 30 september 2025 ECLI:NL:RBROT:2025:13294
52. Rb. Den Haag 6 oktober 2025 ECLI:NL:RBDHA:2025:20019
53. Rb. Den Haag 3 december 2025 ECLI:NL:RBDHA:2025:26515

- 54. Rb. Noord Holland 19 december 2025 ECLI:NL:RBNHO:2025:15587
- 55. Rb. Midden Nederland 22 december 2025 ECLI:NL:RBMNE:2025:6920
- 56. Rb. Rotterdam 8 januari 2026 ECLI:NL:RBROT:2026:268
- 57. Rb. Rotterdam 12 januari 2026 ECLI:NL:RBROT:2026:380
- 58. Rb. Zeeland West Brabant 15 januari 2026 ECLI:NL:RBZWB:2026:174
- 59. Rb. Amsterdam 24 februari 2026 ECLI:NL:RBAMS:2026:2191
- 60. Rb. Zeeland West Brabant 24 februari 2026 ECLI:NL:RBZWB:2026:2246
- 61. Rb. Amsterdam 17 maart 2026 ECLI:NL:RBAMS:2026:2721

Bijlage 2: tabellen jurisprudentieonderzoek

Tabel 1: Onderzoek naar huiselijk geweld (n=61)*

Onderzoek	Uitspraak	Totaal
Strafrechtelijke veroordeling	6, 10, 13, 14, 17, 22, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 39, 41, 42, 45, 48, 51, 53, 54, 55, 58.	23
Onderzoek; veiligheid moeder hierin betrokken	5, 7, 8, 12, 16, 18, 24, 27, 44, 56, 57.	11
Onderzoek; veiligheid moeder hierin <u>niet</u> betrokken (focus op kind(eren))	1, 2, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 23, 25, 36, 37, 40, 46, 47, 49, 59, 61.	18
Geen onderzoek	3, 21, 28, 34, 35, 43, 50, 52, 60,	9

Tabel 2: Veiligheid van moeder betrokken in de beslissing (n=61)*

Veiligheid betrokken in beslissing	Uitspraak	Totaal
Huiselijk geweld überhaupt niet betrokken	4, 11, 16, 21, 34, 41, 47, 50, 52, 60.	10
Enkel ingegaan op veiligheid kind(eren)	1, 2, 15, 23, 36.	5
Veiligheid moeder factor	3, 5, 6, 9, 14, 17, 19, 20, 22, 25, 28, 35, 37, 38, 39, 43, 45, 46, 49, 57, 61.	21
Veiligheid moeder van doorslaggevend belang	7, 8, 10, 12, 13, 18, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 40, 42, 44, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 59.	25

Tabel 3: Alternatieve geschilbeslechting*

Alternatieve geschilbeslechting	Uitspraken	Totaal
Expliciet benoemd dat hier in het verleden gebruik van is gemaakt	7, 9, 19, 22, 24, 32, 35, 57, 58.	9
Actief op gestuurd door rechter	2, 14, 17, 36, 57.	5

Actief op gestuurd door RvdK (rechter gaat hier niet in mee)	5, 10, 27, 39, 59.	5
--	---------------------------	---

Tabel 4: Internationale verdragen*

Internationale verdragen	Uitspraken	Totaal
Verdrag van Istanbul genoemd door partij maar niet zichtbaar meegewogen	1, 5, 8, 23.	4
EVRM/uitspraken EHRM genoemd door partij maar niet zichtbaar meegewogen	3, 13, 41.	3
Verdrag van Istanbul toegepast	30, 31, 32, 51, 54, 55, 58.	7
EVRM/uitspraken EHRM toegepast	19, 32, 33, 51.	4
Beide verdragen toegepast	32, 51.	2

*De uitspraken gewezen door het hof zijn dikgedrukt.